

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาและศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม”
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับปฐมวัย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเทศบาลเมืองเมืองแก่นพัตนา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการรูปแบบ “การสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม”

จริยธรรมเป็นความรู้พื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดีทำให้สังคมมีความสุข ดังนั้น ในปัจจุบันประเทศไทยจึงมุ่งเน้นจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมของคนไทยให้เจริญ โดยเริ่มที่การศึกษาในระดับปฐมวัยเพราะเป็นวัยแรกเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของวัยมนุษย์ทุกช่วงอายุ สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้เพื่อสร้างและพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้อจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและผู้ปกครองมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายของจริยธรรม
2. ความสำคัญของจริยธรรม
3. ทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้อจริยธรรมทางสติปัญญาและจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
4. องค์ประกอบของจริยธรรม
5. ประเภทและคุณลักษณะทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
6. วิธีปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
7. การบูรณาการแบบแผนการเรียนรู้อจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม”

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (291) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

พจนานุกรมศัพท์การศึกษา (2540 : 79 - 80) ให้ความหมายของจริยธรรม (Ethics) หมายถึง ธรรมะที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมและกฎศีลธรรม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 182) ได้อธิบายว่า จริยธรรม (Ethic) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรประพฤติ ปฏิบัติที่กำกับอยู่ในจิตใจของคน ซึ่งถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติดีก็จะส่งผลให้เกิดสันติสุขแก่สังคม หรือคนที่ปฏิบัติตามเกณฑ์ทางศีลธรรมก็คือคนที่มีจริยธรรม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 278) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง

1. เป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม
2. เป็นหลักประพฤติที่ถูกประเมินและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรมเป็นสัจจะและเหมาะสมผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้นๆ

เพียเจท์ (Piaget อ้างใน พรหมณี ช.เจนจิต. 2545 : 69 - 73) กล่าวว่า จริยธรรมมีลักษณะเป็นประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 12 มกราคม 2551 : 1) อธิบายว่าจริยธรรม เป็นหนึ่งในวิชาหลักของ วิชาปรัชญา ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความดีงามทางสังคมมนุษย์ จำแนกแยกแยะว่าสิ่งไหนถูกและสิ่งไหนผิด หากจะอธิบายอย่างง่าย ๆ แล้ว จริยธรรม หมายถึง การแยกสิ่งถูกจากผิด ดีจากเลว ความหมายตามพจนานุกรมในภาษาไทย จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติศีลธรรมอันดี ตามธรรมเนียมยุโรปอาจเรียกจริยธรรมว่า Moralphilosophy (หลักจริยธรรม) จริยธรรม (น.) ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม “จริยธรรม” มาจากคำ 2 คำคือ จริย + ธรรม ซึ่งแปลตามศัพท์ คือ จริยะ แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ คำว่า ธรรม แปลว่า คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ เมื่อเอาคำ จริยะ มาต่อกับคำว่า ธรรม เป็นจริยธรรม แปลเอาความหมายว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติ หรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เรียกว่า จริยธรรม อันได้แก่ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความดีงาม ซึ่งเป็นความจริงที่มนุษย์จะต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ความจริงของมนุษย์

ต้องสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ จึงจะเกิดผลสำเร็จได้ด้วยดี จากนั้นจึงจะมาถึงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบหรือเป็นวิธีปฏิบัติที่จะให้เกิดผลเป็นจริงตามที่มนุษย์ต้องการ

โดยทั่วไปจริยธรรมมักอิงอยู่กับศาสนา ทั้งนี้เพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างระบบจริยธรรมให้สังคม แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าจริยธรรมอิงอยู่กับหลักทางศาสนา คำสอนเพียงอย่างเดียว แต่ที่จริงจริยธรรมยังหยั่งรากอยู่บนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และโดยนัยนี้บางท่านเรียกหลักแห่งความประพฤติเนื่องจากคำสอนทางศาสนาว่า ศีลธรรมและเรียกหลักแห่งความประพฤติอันพัฒนามาจากแหล่งอื่นว่า จริยธรรม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551 : 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามหลักที่ควรประพฤติและถูกประเมินว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมยอมรับกันในสังคมได้ ส่งผลให้คนที่ปฏิบัติตามเกิดคุณค่าต่อตนเองและเกิดความสันติสุขแก่สังคม

ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม ให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบันนี้ผู้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมกันมากเนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความบกพร่องและความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมหรือจริยธรรมของผู้คนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเน้นการสร้างสรรค์ทางวัตถุ และการแสวงหาความสุขสบายให้แก่ชีวิตด้วยการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกและรูปแบบของความบันเทิงในลักษณะต่างๆ ได้แพร่กระจายเข้าสู่สังคมเมืองของไทยอย่างกว้างขวางและรวดเร็วอิทธิพลของการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้คนในชนบทหลั่งไหลอพยพเข้าสู่เมืองหลวงอย่างมากมายและต่อเนื่องจิตใจของผู้คนที่ยึดเอาประโยชน์ของตนเป็นหลักไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนไทยลดน้อยลงไปทุกทีและจะเพิ่มพูนปัญหาให้แก่สังคมมากขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. 2550 : 1 - 2) จริยธรรมหรือ Ethics เป็นประเด็นหัวข้อที่มีการหยิบยกขึ้นมาพูดคุยกันมากขึ้นในเวทีต่างๆ ทั้งภาคการเมืองธุรกิจและสังคมทั่วไป เราเชื่อว่าหากกิจกรรมต่างๆ มีการปฏิบัติอย่างถูกต้องอย่างมีจริยธรรม ปัญหาในบ้านเมืองจะลดน้อยลงมาก การแก้ปัญหาจะง่ายและมีความตรงไปตรงมาในเหตุและผลของมันจริงๆ (ประชาชาติธุรกิจ. 24 มกราคม 2551 ปีที่ 31 ฉบับที่ 3969, 3169)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 หมวดที่ 1 มาตรา 6) ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ (หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 4) ให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ

อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และทุกระดับชั้น

การพัฒนาจริยธรรมในเด็ก ครอบครัวควรเริ่มพัฒนาจริยธรรมเสียตั้งแต่เด็กรู้ความ โดยสอนให้รู้จักกิริยามารยาทที่เหมาะสม มีความสุภาพเรียบร้อย มีความเกรงใจ การไม่เอาัดเอาเปรียบ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับพี่น้องและคนอื่นๆ นอกครอบครัว การมีอัธยาศัยไมตรี ความกรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การไม่รังแกคนอื่น ๆ รวมทั้งไม่รังแกสัตว์ที่เราเลี้ยงไว้ การหัดให้เด็กแสดงความเห็นอกเห็นใจเมื่อเห็นพี่หรือน้องร้องไห้หรือไม่สบายใจก็หัดให้รู้จักปลอบโยน อาจหัดให้หยิบยื่นสิ่งของที่ตนเองก็ชอบตนเองก็รักให้กับคนอื่น เพื่อให้คนอื่นลดความทุกข์และคลายความโศกเศร้าเสียใจลง การหัดให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่นก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและคนในครอบครัวก็จะเป็นฐานให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดีด้วยการฝึกให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่นถือว่าเป็นการฝึกให้เด็กรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอย่างดี การฝึกให้เด็กมีจริยธรรมอันควรทั้งหมดนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือแบบฉบับ พ่อแม่ต้องเป็นผู้ที่แสดงให้เห็นความเป็นผู้มีจริยธรรมของตน ให้เด็กได้ซึมซับแบบฉบับนั้นด้วยจึงจะทำให้จริยธรรมเข้าไปแบบสนิทซึมลึกเข้าไปในจิตใจของเด็กถ้าทุกๆ บ้านช่วยกันฝึกเด็กในด้านจริยธรรมไปเรื่อยๆ อย่างคงเส้นคงวามีความต่อเนื่อง เมื่อเขาโตขึ้นเขาจะเป็นบุคคลที่น่ารัก น่าคบ สะอาด จิตใจสงบและมีความสุขง่าย เนื่องจากจริยธรรมเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันประการหนึ่งสำหรับป้องกันความทุกข์จากความชั่วร้าย ดังนั้นบุคคลที่มีจริยธรรมดีจึงไม่ต้องมีเรื่องเข้ามาทำให้จิตใจต้องเศร้าหมองชีวิตจึงแจ่มใสและเป็นสุข (อำพล สุอำพัน. 26 พฤษภาคม 2550 : 1)

ทั้งนี้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังสร้างเสริมจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานในการบ่มเพาะบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตของสมอง ที่จะส่งผลต่อสติปัญญา และความสามารถของเด็กอย่างถาวร ทั้งนี้ในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ และเครือญาติ ที่รวมอยู่ในครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ นับจากอยู่ในท้องจนคลอดออกมาเป็นทารก กระทั่งเจริญวัยให้มีพัฒนาการที่ดี และมีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับมาเป็นวิถีของตนโดยธรรมชาติ ซึ่งวิถีเหล่านี้คือวิถีแห่งการเกื้อกูล หนุนเกื้อ ถ้อยทีถ้อยอาศัย และความมีน้ำใจไมตรี ผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิธีที่อบรมบ่มสอนที่จะให้รู้ถึงทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่งดงาม อันถือเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนไทยโดยแท้ แต่ปัจจุบันครอบครัวไทยทั้งในเมืองและชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีไปจากเดิม ส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านการดูแลเด็กในครอบครัวลดความสำคัญลงด้วยเพราะสมาชิกในครอบครัวต่างมุ่งทุ่มเทแรงกายและเวลาไปกับการทำมาหากิน จนกระทั่งมีเวลาในการดูแลครอบครัว ดูแลลูกน้อยลง สถานดูแลเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน ครุ และพี่เลี้ยงเด็ก จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงสถานภาพการ “บ่มเพาะ” ดูแลเด็กปฐมวัยทุกด้านแทนครอบครัว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของสังคมที่ต้องดูแลครู และผู้เลี้ยงดูเด็กให้มี

“องค์ความรู้” ที่ทันสมัยบนฐานวิถีแห่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย เพื่อสร้างความมั่นใจในการบ่มเพาะ “เด็ก” ที่มีคุณธรรม จริยธรรม สืบสานความเป็น “ไท” ต่อไปเท่านั้น (เรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป. 2547 : 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศ ให้ยั่งยืนได้จึงต้องพัฒนาคนให้มีจริยธรรมด้วยการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่มีการพัฒนาโครงสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยการจริยธรรมได้อย่างถาวรไปจนโต

ทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้ทางสติปัญญาและจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้ทางสติปัญญาและจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลที่สุดในการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน (Essa. 2003 :120) เพียเจต์เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ ได้เริ่มต้นศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติโดยให้ความสนใจในวิชาชีววิทยา หลังจากได้รับปริญญาเอกในปี ค.ศ.1918 เพียเจต์ได้สนใจงานด้านจิตวิทยาและต่อมาได้เริ่มศึกษาพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของบุตร 3 คน และยังได้ศึกษาเด็กอื่นๆ (Wadsworth. 1996 : 1) จากการศึกษาของเพียเจต์ พบว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมโดยบุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) ด้วยการใช้กระบวนการดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) จนทำให้เกิดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสัมผัส ต่อมาจึงเกิดความคิดทางรูปธรรมจนในที่สุดถึงขั้นที่เรียกว่า Operation หมายถึง ความสามารถที่เด็กจะคิดย้อนกลับได้และพัฒนาไปเรื่อยๆ จนเกิดความคิดที่เป็นนามธรรม (สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2545 : 47 - 49 ; Wadsworth. 1996 : 14 - 17; ทิศนา ขัมมณี ; และคนอื่นๆ. 25 : 8 - 10 ; พรณี ช.เจนจิต. 2545 : 67) เมื่อบุคคลสามารถผสมผสานความคิดใหม่นั้นให้กลมกลืนเข้ากันได้กับความคิดเก่า สถานการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความสมดุล (Equilibrium) (Morrison. 2003: 73)

เพียเจต์ มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากการปรับตัวเพื่อความสมดุลระหว่างโครงสร้างสติปัญญากับสภาวะแวดล้อม อันทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมได้ กระบวนการปรับตัวนั้นมีลักษณะค่อยๆ เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ต่อมาเพียเจต์ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม พบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขั้นกับวัย คล้ายคลึงกับพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่จำแนกออกเป็น 2 ช่วงอายุ ดังนี้ คือ 1) เฮเทรอนอโมัส (Heteronomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำการับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรม มาจากผู้มีอำนาจเหนือตน พัฒนาการของเด็กอายุระหว่าง 5 - 8 ขวบ รับเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กโต และ 2) ออโทนอโมัส (Autonomous) เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นเด็กอายุ 9 ขวบขึ้นไป เด็กมีความเชื่อว่าเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนได้และมีความหมาย หรือประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีการร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกัน เพียเจต์จึงได้อธิบายว่าจริยธรรมมีแฝงอยู่ในเกณฑ์ทุกชนิด และเขา

ได้สังเกตการเล่นของเด็ก พบว่าเด็กที่อยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่ผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กและยึดถือกฎเกณฑ์ที่ได้จากผู้ใหญ่ เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวเพียเจท์แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ ออกเป็น 3 ขั้น สรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (Bjorklund. 1995 : 62 - 80 ; Wadsworth. 1996 ; 33 - 36 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2545 : 69 - 73 ; สุรางค์ โค้วตระกูล . 2545 : 51 - 59)

ขั้นก่อนจริยธรรม (Pre-moral Stage) เป็นขั้นที่เด็กเชื่อฟังทำตามคำสั่งอย่างไม่มีเงื่อนไข และไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 - 4 ขวบ

ขั้นยึดคำสั่ง (Heteronomous Stage) เป็นขั้นที่เด็กจะปฏิบัติตามกฎต่างๆ ของจริยธรรมได้ลึกซึ้งกว่าขั้นแรก ปฏิบัติตามคำสั่งเพราะกลัวถูกลงโทษ ในขั้นนี้พบในช่วงอายุ 4 - 8 ปี

ขั้นยึดหลักแห่งตน (Autonomous Stage) ขั้นนี้มีการพัฒนาจริยธรรมเป็นของตนเองปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ตนเองรู้จักรับผิดชอบในพฤติกรรมต่างๆ ของตนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยมุ่งหวังการได้รางวัลหรือสิ่งตอบแทน พบในช่วงอายุ 8 - 10 ปี

พรรณี ช.เจนจิต (2545: 79 - 81) ได้วิเคราะห์หลักการสอนตามแนวคิดของเพียเจท์ว่าการจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความเข้าใจของเด็กมีดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้สืบค้นข้อมูล (Investigation) ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด วิธีการของเพียเจท์ที่กระตุ้นให้เด็ก "Active" คือเป็นผู้แสวงหาความรู้ค้นคว้าด้วยตนเองได้ตามปัญหาต่างๆ เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กระทำมากที่สุด
2. ครูจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้เข้าใจชัดเจนขึ้น และคอยตอบคำถามต่างๆ และให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ส่งเสริมให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ครูเตรียมคำถามกระตุ้นในขอบเขตเนื้อหาที่แตกต่างกัน เดิมเรียกว่า โปรเจกต์บูรณาการ เช่น โครงการ กลอนนิทาน คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การวางแผนและความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นต้น
4. เรียนรู้จากแรงจูงใจ และมีวินัยในตนเอง ไม่มีการแข่งขันในชั้นเรียน เน้นความสัมพันธ์ในชั้นเรียน แรงจูงใจเกิดจากความสนใจที่แท้จริง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือกด้วยตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากความสนใจของเด็กและพัฒนาความก้าวหน้าอย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจ นำไปสู่ความพยายามใช้ความคิด เกิดจากการที่เด็กได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมความคิดโดยการได้ว่าที่ อภิปรายกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และให้โอกาสเด็กตัดสินใจด้วยตนเอง

5. การจัดการเรียนสอนไม่ควรเร่งขั้นพัฒนาการ การช่วยเด็กเปลี่ยนขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งการที่เด็กอยู่ในขั้นกำลังเปลี่ยนแปลงควรจัดคำถามที่ซับซ้อนเพื่อกระตุ้นเด็ก หรือโดยการจัดสิ่งที่มีความแตกต่างกันให้เด็กได้สังเกต เพียเจท์ไม่ให้ความสำคัญในการเร่งพัฒนาการการคิดของเด็ก เพราะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสติปัญญาของเพียเจท์ พบว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เริ่มจากการสัมผัสจึงเกิดความคิดทางรูปธรรมจนในที่สุดถึงขั้นที่เด็กคิดย้อนกลับได้และพัฒนาไปเรื่อยๆ จนเกิดความคิดที่เป็นนามธรรม และการเรียนรู้เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีพัฒนาการเป็นไปตามขั้นและขั้นกับวัย สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางจริยธรรมของเพียเจท์คือเด็กอายุระหว่าง 5 - 8 ขวบมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นการรับเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครู และเด็กโต จึงเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิก ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ ดังนี้ (2551: 1)

1. องค์ประกอบทางพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ส่วนที่เก็บความรู้ ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมและเป็นส่วนที่จะประเมินหรือตัดสินว่าพฤติกรรมใดถูกควรกระทำ และพฤติกรรมใดไม่ดี ไม่ควรกระทำ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognitive) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) และจรรยาวิพากษ์ (Moral Judgment)

2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่ามีความพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ได้แก่ เจตคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำ ที่บุคคลแสดงออกมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

สิวลี ศรีวิไล (2544 : 163 - 164) ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง ดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด

2. ด้านอารมณ์ความรู้ คือความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางพฤติกรรมปฏิบัติ

3. ด้านพฤติกรรมกรรมการแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าขึ้นอยู่กับความรู้ อารมณ์และความรู้สึก องค์ประกอบทั้ง 3 ประการ เกิดขึ้นได้จากการปลูกฝัง การถ่ายทอดความรู้สึก ตลอดจนได้เห็นแบบอย่างของจริยธรรม มีการฝึกฝนปฏิบัติสม่ำเสมอ จนเป็นความเคยชินที่ดีงาม ซึ่งเรียกว่าคุณธรรม (Virtue)

ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด กระทรวงสาธารณสุข (2551 : 1) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของจริยธรรม ดังนี้

1. เป็นความประพฤติ
2. สะท้อนความนึกคิดและจิตสำนึก
3. เกิดการกระทำดีไม่มุ่งให้เกิดผลร้าย
4. สร้างผลดีแก่ตนเองและผู้อื่น

ฮอฟแมน (Hoffman, 1974 : 958 - 966) ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใน (Internalization) ขององค์ประกอบจริยธรรม 3 ประการที่เป็นอิสระจากกัน คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

สรุปได้ว่า จริยธรรมประกอบด้วย ความประพฤติที่สะท้อนถึงความคิดและความรู้สึกทางจริยธรรมเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น

ประเภทและคุณลักษณะทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายถึงประเภทและคุณลักษณะทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

จิราพร วัฒนศรีสิน (2547 : 6) ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. จริยธรรมที่อยู่ภายใน ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ ความเชื่อ รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2. จริยธรรมภายนอก ที่สามารถสังเกตและมองเห็นได้ ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ลักษณะของจริยธรรมที่เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ และเกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาทางเชาว์ปัญญา แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ลักษณะของจริยธรรมภายนอกจะมีเหตุผล โดยตรงต่อความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมใช้ตีค่าความมีจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2547 : 212) ได้จำแนกประเภทของจริยธรรมในเด็กกว่ามี 2 ประการดังนี้

1. จริยธรรมภายในตน ได้แก่ รับผิดชอบริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยเหลือตนเอง ประหยัด และรู้จักการดูแลตนเอง
2. จริยธรรมสากล เป็นจริยธรรมที่มีต่อผู้อื่นหรือการปฏิบัติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือผู้อื่น การนับถือผู้อื่นการตรงต่อเวลา

ราศี ทองสวัสดิ์ (2540 : 22 - 23) ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่ปรากฏในแนวการจัดประสบการณ์อนุบาล พอสรุปได้ดังนี้

1. วาจาสุภาพ
2. การมีสัมมาคารวะ
3. มีความอดทน
4. การรู้จักรอคอย
5. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. มีความเพียร
7. มีความรับผิดชอบ
8. มีความเมตตากรุณา
9. มีการเป็นผู้ให้ความเอื้อเฟื้อ
10. มีความซื่อสัตย์
11. การไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน
12. มีความประหยัด
13. การให้อภัย
14. มีความเกรงใจผู้อื่น

นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 16 - 17) ได้มีมาตรฐานในการสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเองความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
2. ช่วยเหลือกันและกัน มองโลกแง่ดี

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2545 - 2559 (323 - 325) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต คือ

1. มีความเพียร รู้จักเก็บออม
2. มีวินัย ซื่อสัตย์
3. ชื่นชมคนดี / คนสุจริต
4. มีความสามัคคี

5. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

6. รักชาติและรักแผ่นดิน

จากคุณลักษณะทางจริยธรรมตามแผนและนโยบายทางการศึกษา ตลอดจนแนวคิดของนักการศึกษาต่างๆ มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่นำมาจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะจริยธรรมด้านความรับผิดชอบและการเห็นแก่ส่วนรวม เป็นจริยธรรมพื้นฐานที่เด็กปฐมวัยควรมี เพื่อการเรียนรู้จริยธรรมในขั้นสูงต่อไป ดังที่นักการศึกษาชื่อ เอสเตเว ปูยอล อี ปองส์ (Esteve Pujol i Pon ; อ้างใน กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์. 2550 : 67 - 74) ได้ให้ข้อแนะนำแก่ผู้ปกครองและครูในการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับเด็กเล็กอายุไม่เกิน 12 ปี กล่าวว่า

“เราควรให้เด็กได้ลองรับผิดชอบจากนั้นค่อยตัดสินใจว่าจะให้รางวัลหรือลงโทษเด็ก วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่สอนให้เด็กเข้าใจถึงความรับผิดชอบและความอิสระ คือ ถ้าเราสอนความรับผิดชอบก็อย่าลืมนึกถึงความอิสระ ถ้าเด็กมีอิสระมากเกินไปและบ่าเบียดความรับผิดชอบ จะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง อยากทำอะไรก็ทำ ไม่คิดถึงผลลัพธ์ว่าจะเป็นอย่างไร ดังนั้นต้องสอนให้เด็กเข้าใจเรื่องความอิสระกับความรับผิดชอบ เหมือนมีเหรียญสองด้าน ลองกำหนดสิ่งที่ไม่ต้องการรับผิดชอบและสิ่งที่ไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าจะให้ดี สิ่งที่ไม่ต้องการรับผิดชอบควรเป็นสิ่งที่เขาทำได้และอยากทำให้เสร็จด้วยความเต็มใจ”

หลักการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เด็กช่วยเหลืองานบางอย่าง พ่อแม่อาจให้เด็กได้ลองทำงานบางอย่าง แต่ควรเป็นงานที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเขา เช่น ไปซื้อของที่ร้านค้าหน้าของไปให้เพื่อนบ้าน เอาของที่ขอยืมมาไปคืน เป็นต้น เมื่อเด็กทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จแล้ว ต้องให้เขารายงานผลด้วย จากนั้นควรขอบคุณ และชมเชยที่เขาทำงานจนเสร็จเรียบร้อย ทั้งนี้มีคำแนะนำว่า เมื่อผู้ใหญ่มอบหมายงานให้เด็กทำแล้ว เด็กจะรู้สึกว่าเขาได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่

นอกจากนี้ อำไพ สุจริตกุล (2551: 3) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมจริยธรรมพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยคือจริยธรรมด้านการเห็นแก่ โดยมีคุณลักษณะของพฤติกรรมเป็นบทเพลง ไม่เห็นแก่ตัว ดังนี้ “ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาแต่ใจ ไม่เอาเปรียบใคร ไม่เอาตัวรอด รู้จักเกรงใจให้แก่ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว”

กองวิจัยทางการศึกษา (2543 : 36) ได้แนะนำแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการทำงานร่วมกับผู้อื่นแบบร่วมสร้าง ครูควรมีการเตรียมการสอนอย่างชัดเจนทุกขั้นตอน จึงจะช่วยให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรม หรือมอบหมายงานให้นักเรียน

ร่วมกันทำงานได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ในการจัดการเรียนการสอนในชั่วโมงเรียนนี้ครูควรดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นนำ ในขั้นนี้ครูควรสร้างเจตคติทางบวกต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ หรือคุณค่าของการร่วมมือกัน พร้อมทั้งช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน

ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ครูได้วางแผนไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับเนื้อหา และการเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งครูอาจดำเนินการกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น

1. แบ่งกลุ่มย่อยด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับเป้าหมายในการเรียนรู้แต่ละครั้ง เช่น แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ แบ่งตามความสามารถของนักเรียน แบ่งโดยวิธีการสุ่ม เป็นต้น
2. มอบหมายงานพร้อมทั้งอธิบายหรือชี้แจงเกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำ
3. อธิบายหรือระบุความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ ของนักเรียนแต่ละคน

ในการทำงานกลุ่ม

4. อธิบายเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน
5. ระบุระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
6. อธิบายเกณฑ์ในการประเมินผลงานและการให้รางวัล
7. สังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักเรียนทุกคน
8. วิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น
9. ประสานความขัดแย้งและประสบการณ์ของนักเรียน
10. อภิปรายผลงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน
11. สรุปบทเรียนในด้านเนื้อหาวิชาการ
12. สรุปแนวปฏิบัติในการทำงานร่วมกับผู้อื่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมสร้างครูสามารถดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะคือ

1. การประเมินผลในขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งครูอาจใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนในขณะปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มและการประเมินตนเองของนักเรียนแต่ละคน

2. การประเมินผลหลังสิ้นสุดกิจกรรม ครูอาจใช้วิธีการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรืออาจใช้วิธีการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ร่วมงานหรืออาจให้นักเรียนรายงานผลการประเมินตนเอง

สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าวนี้ เอสเตเว ปุยอล อี ปองส์ (Esteve Pujol I Pon ; อ้างใน ภัฏญารัตน์ จิราสวสดี. 2550 : 130 - 131) ให้คำแนะนำว่า

“ควรสอนให้เด็กรู้จักความร่วมมือและชี้ให้เห็นผลเสียของการเห็นแก่ตัว อย่าปล่อยให้เด็กคิดว่าคนอื่นเป็นห่วงยางชูชีพที่ต้องคอยช่วยเหลือเขา แต่ควรสอนให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกทุกคนในสังคม จะต้องร่วมมือกัน วิธีที่ดีที่สุดในการสอนให้เด็กรู้จักความร่วมมือ คือ สร้างโอกาสในการให้ความร่วมมือทำงานร่วมกัน สอนให้เด็กรู้ว่าการ ได้เห็นด้วยกัน ทำให้งานง่ายขึ้น และสนุกมากขึ้นกว่าเดิม”

เอสเตเว ปุยอล อี ปองส์ จึงแนะนำกิจกรรมความร่วมมือที่ใช้สอนเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี ว่าควรให้รู้จักความร่วมมือด้วยเกม ไม่ว่าเด็กจะอยู่บ้านหรืออยู่โรงเรียนก็สามารถสอนให้ เขารู้จักการร่วมมือด้วยการเล่นเกมได้ เกมที่เลือกมาให้เด็กเล่น อาจใช้เกมการแข่งขันกัน เช่น เกมหมากข้าม หมากล้อม เกมต่อภาพ ซึ่งทำให้เกิดการช่วยเหลือ การแนะนำ และทำให้เกิด ความร่วมมือระหว่างเล่น ได้รับผลดีจากเกมที่มีการแข่งขันคือ เกิดแรงกระตุ้น ทำตามกติกา รู้จักแพ้ ไม่กลัวความกดดัน และลดความขัดแย้งหรือการสร้างศัตรู

สรุปได้ว่า ประเภทและคุณลักษณะทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรม หลายด้านที่สะท้อนถึงความประพฤติหลายด้าน เช่น พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรม การเห็นแก่ส่วนรวม เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น ทักประโยชน์ให้คนอื่น การเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาแต่ใจ ไม่เอาเปรียบใคร ดูแลรักษาของเล่นของใช้ร่วมกัน การร่วมมือกับผู้อื่นใน การทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะ พัฒนา การให้กำลังใจ การให้สิ่งของการนำสิ่งของมาจากบ้านเพื่อนำมาทำกิจกรรมกลุ่ม การ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่น การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้รับความสำเร็จ การรู้จักแบ่งปัน พื้นที่และสิ่งของต่างๆในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยวิธีการพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นมาใช้พื้นที่และ สิ่งของร่วมกับเราในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ครูสามารถจัดการเรียนการสอนจริยธรรม สำหรับเด็กปฐมวัยได้โดย เสริมสร้างศักยภาพการทำงานร่วมกับผู้อื่น มอบหมายงานให้นักเรียน รับผิดชอบงานที่เหมาะสมกับวัย และครูควรสร้างเจตคติทางบวกต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการส่งเสริมให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ครูได้วางแผนไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับเนื้อหา และ การเสริมสร้างทักษะการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งครูอาจดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายมีการประเมินผลในขณะปฏิบัติกิจกรรมและ ประเมินผลหลังสิ้นสุดกิจกรรม

วิธีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยมีความหลากหลาย สิ่งที่คุณครูต้องใส่ใจ คือ การฝึกให้เด็กปฏิบัติซ้ำๆ และเกิดความคุ้นเคย การชมเชยและการสะท้อนผล (Feedback) ให้เด็กรับรู้จะพัฒนาเด็กได้มากสำหรับการพัฒนาจริยธรรมมี 3 ระดับ เริ่มจากขั้นรับรู้โดยบุคคล รับความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่ปรากฏหรือมากระทบต่อประสาทสัมผัสของเขาและเข้าสู่ขั้นตอนสนองต่อสิ่งเร้า เข้าสู่ขั้นเห็นคุณค่า ในขั้นนี้บุคคลจะเห็นประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้พร้อมรับไว้ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นจัดระบบพร้อมดำเนินการจนเกิดเป็นกิจนิสัย (ธีราพร กุลนันทน์. 2544 : 25-28)

การสอนเป็นทางหนึ่งของการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก ทำให้เด็กจะต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยองค์ความรู้ (Schema) ที่ตนมี ที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเด็กต้องสร้างบรรยากาศทางสังคมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเช่น กฎระเบียบ วินัย สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ของครูกับเด็ก การใช้ภาษา และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นตัวอย่างที่สำคัญการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ต้องอยู่ในรูปกิจกรรมที่เด็กสามารถสัมผัสและซึมซับได้ดังนี้

1. การเล่นเกม ให้เด็กกฎเกณฑ์การเล่นของเด็ก เด็กเรียนรู้กฎระเบียบวิธีจากการเล่นโดยถ่ายโยงการควบคุมตนเองให้เป็นระเบียบตามกฎสู่การเรียนรู้ของเด็ก
2. การอภิปราย เด็กสามารถเข้าใจเหตุผลได้การพูดการบอกเหตุผลเป็นการสร้างความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นในจิตใจเด็กในการสอนครูต้องมีการสนทนากับเด็กเพื่อเรียนรู้ความรู้สึกของเด็กและช่วยเด็กให้พัฒนา
3. นิทาน เป็นตัวประสบการณ์ที่สำคัญเด็กเรียนรู้ตัวแบบจากละครในนิทานการได้ฟังหลายๆ ครั้ง เด็กจะซึมซับและเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ทางจริยธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ครูพัฒนาครูต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทของเด็ก บรรยากาศทางการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กและเพื่อนกับเพื่อนโดยใช้ระเบียบวินัย การมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือกัน การใช้ภาษามาเป็นตัวอย่างในการปฏิสัมพันธ์กันโดยผ่านใช้ผ่านกิจกรรม การเล่นเกม การอภิปรายและการเล่านิทานที่เหมาะสมกับวัยและปฏิบัติซ้ำๆ จนเด็กเกิดความคุ้นเคย มีการชมเชยมีการสะท้อนผลจนเกิดการรับรู้ เรียนรู้ และเข้าสู่ขั้นเห็นคุณค่า จนเกิดเป็นกิจนิสัยทางจริยธรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทของเด็กต่อไป (มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. 2547 : 13)

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein; อ้างใน ศักดา ศิริพันธ์. 2549 : 305) กล่าวว่า

“โรงเรียนจะต้องชี้ให้นักเรียนมองเห็นว่าการรับใช้ชุมชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในชีวิต อีกทั้งชี้ให้นักเรียนคิดถึง จริยธรรม คุณธรรม รู้จักตัดสินใจสิ่งผิดชอบชั่วดี การมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่นเท่านั้นจึงมีคุณค่าแก่การมีชีวิตอยู่ของตนเองทั้งภายในและภายนอกของการมี

ชีวิตอยู่ และนั่นเองที่ข้าพเจ้าต้องทำประโยชน์เพื่อตอบแทนสิ่งที่เคย
ได้รับมาแล้ว และสิ่งที่กำลังได้รับรู้”

อำไพ สุจริตกุล และคณะ (2527 : 86 – 223) ได้เสนอกลวิธีสอนจริยศึกษาและการ
สอดแทรกจริยธรรมด้วยเทคนิคต่างๆ 11 ประการคือ

1. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์ขึ้นให้
เหมือนหรือใกล้เคียงความจริง หรือเป็นตัวแทนของความจริงแล้ว ให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์
ในสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้น ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่
เกิดขึ้นในสภาพการณ์จริง

2. กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนที่มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีการ
เคลื่อนไหวของผู้เรียน และเนื้อหาควบคู่กันไปการจัดกระบวนการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมการ
เรียนรู้ทางด้านจริยธรรมให้น่าสนใจขึ้น

3. การโต้วาทีธรรมะ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลสองฝ่าย ซึ่ง
มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน อาศัยการหาเหตุผลและหลักฐานต่างๆ มาสนับสนุนหลักการหรือความ
คิดเห็นของตน โดยใช้วาจาศิลป์หรือศิลป์ของการพูดโน้มน้าวใจเป็นสำคัญ

4. การเล่านิทาน เป็นวิธีการที่ผู้ใหญ่จะแทรกความคิดและค่านิยมอันดีงามไปสู่
จิตใจเด็ก การฟังเรื่องจากนิทานจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณและโทษของการกระทำโดย
ส่งผ่านตัวละครของเรื่องออกมาสู่เด็กจะช่วยให้เด็กรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ และเข้าใจประเด็นที่เขา
ควรจะได้รับและปฏิบัติตามได้อย่างดีที่สุด

5. เกมและการละเล่นเสริมคุณธรรม เป็นทั้งกิจกรรมและวิธีการที่สร้างเสริม
ประสบการณ์ให้ผู้เล่นได้เรียนรู้ รับรู้ เกิดความคิดความเข้าใจได้สนุกสนาน เพลิดเพลิน
ผ่อนคลายความตึงเครียดได้ปรับตัวเข้ากับหมู่คณะและยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นมีความเจริญทาง
จิตใจ และคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม

6. การสร้างและการใช้หุ่นเป็นสื่อการสอน ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน
ได้แสดงออกตามความสามารถ ผูกมัดประดิษฐ์หุ่นขึ้นเอง การทำงานร่วมกัน ผูกหน้าที่และ
ความรับผิดชอบ เด็กๆ จะได้เรียนรู้จากการกระทำให้การแสดงหุ่นของตน

7. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการสอนที่ให้นักเรียนแสดงออกตามบทบาทของ
ตัวละครในเรื่อง จะช่วยทำให้นักเรียนทราบว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรในสถานการณ์นั้น
ซึ่งเมื่อนำมาอภิปรายแล้วจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกและการกระทำของคนนั้นๆ

8. การใช้เพลงประกอบการสอน เป็นการสอนที่ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน
กับบทเรียน ผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ตลอดจนได้รับความรู้ โดยเฉพาะเนื้อหาของ
เพลงที่เด็กเข้าใจได้รวดเร็ว และจดจำเนื้อหาได้แม่นยำ

9. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเรื่องเล่าสืบต่อที่กำหนดขึ้นมาใช้ประกอบการสอน โดยมีประเด็นปัญหา ทำให้ผู้เรียนคิดค้น อภิปราย ถกเถียง เพื่อสร้างเสริมให้มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจการให้เหตุผลและมีแนวทางในการแก้ปัญหา

10. เทคนิคการประชุมกลุ่ม เป็นการสอนที่ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ ผลสรุปของการประชุมย่อย จึงเป็นความคิดเห็นของการประชุมเทคนิคการประชุมกลุ่มที่นำมาใช้ เช่น เทคนิคนวนรอบวง เทคนิคระดมสมอง

11. กิจกรรมเรียงความด้วยปากเปล่า เป็นการแต่งหรือเล่าเรียงความโดยใช้วิธีพูดแทนวิธีการเรียงความ ให้นักเรียนคนแรกพูดนำขึ้นก่อนหนึ่งประโยค นักเรียนคนที่สองก็ต่อและคนต่อไปเรียงความโดยพูดย่อๆ กันไปจนจบ

ลัดดาวัลย์ ยรรยงสง่า (2549 : 38) ได้กล่าวหาวิธีการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยมีอย่างน้อย 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การฝึกฝนตนเอง เป็นวิธีการให้เด็กฝึกปฏิบัติโดยกำหนดกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกหัดซ้ำๆ เป็นนิสัย เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ การนั่งอย่างเป็นระเบียบ เป็นต้น
2. สนับสนุนให้ทำกิจกรรมวินัยตนเอง เช่น การอาสาสมัครทำงานโดยมีครูช่วยเหลือชี้แนะและสร้างบรรยากาศจริยธรรมที่ดี
3. ให้ประสบการณ์สร้างความรู้สึกที่ดีโดยจัดเป็นประสบการณ์ เช่น เล่านิทานและบทบาทสมมติ

สรุปได้ว่าวิธีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายรูปแบบเช่น การเล่านิทาน กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การใช้หุ่นเป็นสื่อการสอน การใช้บทบาทสมมติ การใช้เพลงประกอบการสอน การใช้กรณีตัวอย่าง การประชุมกลุ่ม นิทาน และการเล่นเกม เป็นต้น สิ่งที่ต้องใส่ใจคือ การฝึกให้เด็กปฏิบัติซ้ำๆ และเกิดความคุ้นเคย ชมเชยและการสะท้อนผล (Feedback) ให้เด็กรับรู้จะพัฒนาเด็กได้มาก ทั้งนี้ในการพัฒนาจริยธรรมเริ่มจากขั้นรับรู้โดยรับความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งที่กระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา และเข้าสู่ขั้นตอนสนองต่อสิ่งเร้าเข้าสู่ขั้นเห็นคุณค่าในขั้นนี้บุคคลจะเห็นประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้พร้อมรับไว้ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นจัดระบบพร้อมดำเนินการจนเกิดเป็นกิจนิสัย

การบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม”

ความหมาย การบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” หมายถึง การผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำงานร่วมกับผู้อื่น (Cooperative learning) เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Self Active learning) เกิดการเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเอง

(Discovery Learning) ภายใต้บรรยากาศที่สนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี (Behaving well) โดยอาศัยการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมประจำวันที่หลากหลาย ในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคม (Life and Society) มีการประเมินผลเด็กตามพฤติกรรม การแสดงออกที่แท้จริง (Actual assessments) บนฐานของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน และผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ด้าน เรียกว่า “SABCoD Model” (ชไมมน ศรีสุรักษ์. 2552 : 1 - 240)

ความสำคัญ รูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิต และสังคม” สามารถบูรณาการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ดี รวมทั้งเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพทำให้เด็กปฐมวัยมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จริยธรรมสูงขึ้น และทำให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในรูปแบบดังกล่าว (ชไมมน ศรีสุรักษ์. 2552 : 1 - 240)

ฐานแนวคิดทฤษฎี การเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิต และสังคม” พัฒนามาจากฐานแนวคิดทฤษฎี 10 ประการ ได้แก่ (1) แนวคิดพุทธศาสตร์ (2) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและทางจริยธรรมของเพียเจต์ (3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (4) รูปแบบการสอนด้านสังคมศาสตร์ (Model of Teaching) (5) จิตปัญญา (6) การอบรมกลุ่ม เกลาพื้นบ้าน (7) หลักการมีส่วนร่วม (8) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (9) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และ (10) การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) (ชไมมน ศรีสุรักษ์. 2552 : 1 - 240)

วิธีการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model) มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ (ชไมมน ศรีสุรักษ์. 2552 : 1 - 240)

1. ชวนเข้าสู่บทเรียน (ประมาณ 5 นาที) เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและเตรียมเด็ก ให้มีสมาธิก่อนเรียนรู้ร่วมกันด้วยดีโดยใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านเพื่อทบทวนความรู้เดิม เสริมสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ดังนี้

กระบวนการที่ 1 การเรียนรู้แบบลงมือกระทำด้วยตนเอง (Self Active learning) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ผ่านอายตนะ 6 หรือ ประสาทสัมผัสทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจในการ สังเกต ฟังเสียง ดมกลิ่น ชิมรส สัมผัส จับต้อง กับวัตถุ สื่อ สิ่งของ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม เพื่อพบข้อสรุปจากการกระทำของตนเอง และเป็น การกระตุ้นความสนใจเพื่อการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

กระบวนการที่ 2 การประเมินผลตามพฤติกรรมที่เป็นจริง (Actual assessments) หมายถึง กระบวนการประเมินผลพฤติกรรมด้านการเรียนรู้จริยธรรมตามความสามารถของเด็ก แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคมในทุกขั้นตอน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วม

ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งที่ โรงเรียน และที่บ้าน โดยครูและผู้ปกครองจะสะท้อนผลการประเมิน ให้เด็กรับรู้ทันที เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดได้ เหมาะสมกับวัย

กระบวนการที่ 3 การประพฤติปฏิบัติดี (Behaving well) หมายถึง กระบวนการ เรียนรู้โดยอาศัยพื้นฐานของการสื่อสารที่มีผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ดี ทำให้เด็กได้ฝึกการรับฟัง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และฝึกการแสดงออกที่ดีต่อผู้อื่นโดยผ่านกระบวนการเล่าเรื่องและการ พุดแสดงความคิดเห็นของตนเอง การแลกเปลี่ยนข้อมูลการเรียนรู้ร่วมกัน การนำเสนอ ผลงานของกลุ่ม อันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ของคนในสังคม

2. ขั้นกิจกรรม (ประมาณ 15 นาทีขึ้นไป) เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ เพื่อเด็กได้เรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบและการมีสังคมที่ดีเมื่อเด็กได้เรียนรู้การเห็นแก่ ส่วนร่วม ลักษณะดังนี้

กระบวนการที่ 4 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) หมายถึง การสร้างกระบวนการหาคำตอบร่วมกับบุคคลอื่นๆ หรือหาแนวทางขยายความรู้ร่วมกันในแต่ละ กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นการนำความรู้ของตนเองไปขยายเชื่อมต่อการเรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่นแบบเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย (จำนวนกลุ่มละ 2-5 คน) โดยมีครูและ ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็กได้ค้นหาและตรวจสอบความรู้ ทำให้เด็กได้ เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้ช่วยเหลือแบ่งปันกับผู้อื่นและได้สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับ ผู้อื่น

3. ขั้นสรุป (ประมาณ 5 นาทีขึ้นไป) เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของตนเองจาก กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับในชีวิตและสังคม ดังนี้

กระบวนการที่ 5 การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning) หมายถึง การเรียนรู้จากการทดลองลงมือทำด้วยตนเอง อันเป็นผลต่อเนื่องจากการปฏิบัติจริงในขั้นการ เรียนรู้แบบร่วมมือ จนได้ความรู้ที่สามารถแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยคำตอบและแสดงพฤติกรรมการ มีจริยธรรมที่ดีงามในการใช้ชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ผลสัมฤทธิ์ในขั้นตอนนี้สามารถ ตรวจสอบได้จากการตอบคำถามของเด็ก ผลงานของเด็ก การสังเกตพฤติกรรมของเด็กตลอด การดำเนินกิจกรรม และการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานหมายถึง การนำองค์ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ที่สืบสานมาจากอดีตเพื่อการดำเนิน ชีวิตให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นประเภทของภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้ในด้าน ของสาระและกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model) สามารถนำมาบูรณาการสาระการเรียนรู้โดยวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ที่อาศัยกระบวนการดังนี้

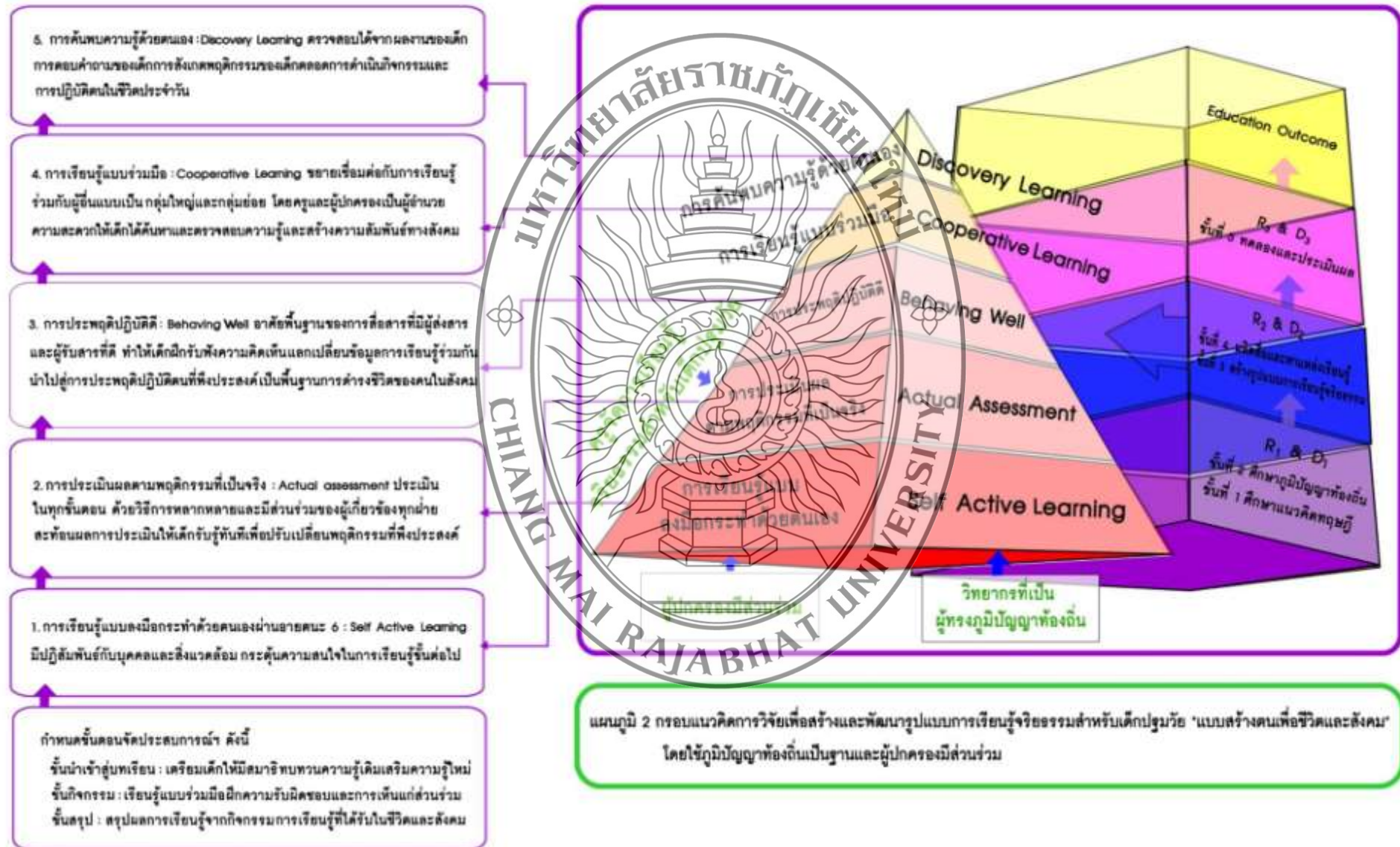
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (SAB) ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 5 นาที เป็นกิจกรรมเตรียมเด็กให้สงบเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนในขั้นต่อไป เช่น กิจกรรมทำสมาธิสำหรับเด็ก การร้องเพลงไม่เห็นแก่ตัว การเล่นเกมคล้ายทาย เป็นต้น โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นใน 3 ด้านต่อเนื่องไปจนจบกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้แก่ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำด้วยตนเอง Self Active learning การประเมินผลตามพฤติกรรมที่เป็นจริง Actual assessment การส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติดีในการเรียนรู้ Behaving well

ขั้นกิจกรรม (Co) ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 10 นาทีขึ้นไป เป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อจัดการเรียนรู้ของเด็กทุกด้านตามแผนและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น เช่น การสาธิต - ทดลอง การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ การทัศนศึกษา การสนทนาซักถาม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ Cooperative learning ที่ต่อเนื่องไปจนจบกิจกรรมทุกขั้นตอน

ขั้นสรุป (D) ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 5 นาที เป็นกิจกรรมสรุปและนำเสนอผลงานหรือพูดคุยตอบคำถาม หรือแสดงพฤติกรรมรับรู้ เรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในด้าน การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง Discovery Learning

จากแสดงกล่าวมาข้างต้นขอเสนอกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model) ในแผนภูมิ 2.1 ดังนี้

กรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้จริยธรรม “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model)

แผนภูมิ 2.1 รูปแบบการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model)

จากแผนภูมิสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” หรือ “SABCoD Model” ต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำด้วยตนเอง **Self Active learning**, การประเมินผลตามพฤติกรรมที่เป็นจริง **Actual assessment**, การส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติดีในการเรียนรู้ **Behaving well**, การเรียนรู้แบบร่วมมือ **Cooperative learning**, การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง **Discovery Learning** โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการภายในการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นสรุป

รูปแบบการสอนที่ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ SABCoD Model ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จริยธรรมสูงขึ้นนั้นต้องอาศัยการบูรณาการกิจกรรมกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น กิจกรรมสมาธิสำหรับเด็ก เพลง เกม การทดลอง การฟังนิทาน ทักษะศึกษา สนทนาซักถาม เล่าเรื่องและการนำเสนอผลงานของเด็ก เป็นต้น จึงส่งผลต่อการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ดัง แผนภูมิ 2.2

แผนภูมิ 2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” (SABCoD Model)
ด้วยกระบวนการ SABCoD

จากแผนภูมิ 2.2 อธิบายได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยกิจกรรม (Activities) แหล่งเรียนรู้ (Source) ที่บูรณาการเข้าด้วยกันกับรูปแบบการสอนที่让孩子ปฐมวัยเรียนรู้ด้วยกระบวนการแบบ SABCoD (Learning Process) จึงทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้จริยธรรมได้สูงขึ้น ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้แบบ SABCoD หมายถึง กระบวนการเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยตนเอง (Self Active Learning) กระบวนการประเมินผลพฤติกรรมที่เป็นจริง (Actual assessment) การสอนแบบส่งเสริมการสื่อสารที่ดีต่อกันทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้อื่น (Behaving well) กระบวนการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วม (Cooperative Learning) และกระบวนการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) ผู้วิจัยเรียกว่ารูปแบบการสอนนี้ว่า กระบวนการเรียนรู้ “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” หรือเรียกว่า “แซบโคด โมเดล” (SABCoD Model) ซึ่งเด็กสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้โดยอาศัยกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้เด็กปฐมวัยสามารถแสดงพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้แบบ SABCoD Model ได้ตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการจัดประสบการณ์ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอน คือขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นสรุป หากลักษณะของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม มีวิธีการที่หลากหลายเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ SABCoD Model ทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวันที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ SABCoD Model แตกต่างกันไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศ

ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2552 : 1 - 240) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม” โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและผู้ปกครองมีส่วนร่วม พบว่า โครงสร้างของประเภทและสาระจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้จริยธรรมให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดเป็นแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ 1 หน่วยเรื่อง “ธรรมชาติคือชีวิต” มีความคิดหลัก 4 กลุ่ม คือ (1) เรื่องข้าวกับวิถีชีวิต (2) เรื่องต้นไม้มหัศจรรย์ (3) เรื่องประเพณีชีวิตด้วยจิตอนุรักษ์ (4) เรื่องกล้วยกับวิถีชีวิตไทย โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง เด็ก ครู และ ผู้ปกครอง และใช้กระบวนการเรียนรู้จริยธรรม “แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและ สังคม” หรือ “SABCoD Model” เป็นรูปแบบที่มีผลต่อการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น และทำให้เด็กกับผู้ปกครองมีพึงพอใจในรูปแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากสามารถมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนได้อย่างแท้จริงในการส่งเสริมการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรมจากการทำการบ้านที่บ้านหรือที่ชุมชนได้อย่างมั่นใจ ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จริยธรรมสูงขึ้น เด็กได้เรียนรู้สนุกสนานทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน รวมทั้งได้สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัวขณะที่เด็กและผู้ปกครองได้ทำการบ้านแบบมีส่วนร่วม

สมจิตร เสาร์ศรีจันทร์ (2550 : 60) ได้เสนอกระบวนการขัดเกลาจริยธรรมให้แก่ นักเรียนโดยใช้ กิจกรรมใส่บาตรแบบล้านนา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมได้รับการยอมรับจากนักเรียน คณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องว่า สามารถขัดเกลาพัฒนาจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอย่าง ได้ผล ยังสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิตในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547 : 65) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรม เล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้านใน แต่ละช่วงสัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอัตราการ เปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นตลอดเวลา 8 สัปดาห์

ศศิรินทร์ นิลจันทร์ (2546 : 55) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อ ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่า นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ ระดับคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $P < .01$

สุขวิทย์ สุขหมั่น (2546 : 76 - 85) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อการ พัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม ความสามัคคีความเมตตากรุณาความมีระเบียบวินัยความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม โดยการใช้กระบวนการกลุ่มที่ พัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิชญ์ นามมา (2543 : 75 - 80) ได้ศึกษาผลการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนว คอนสตรัคติวิสต์ของเด็กวัยอนุบาลใช้การอภิปราย เพื่อแก้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทาง จริยธรรมในนิทานที่มีสองแฉ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คนผล การศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจา เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หลังการ ทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนจริยธรรมทางสังคม ด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลังการทดลองกลุ่มทดลองมี คะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนสูงกว่าควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์ (2542 : 76 - 81) ได้ศึกษาการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิง คุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็ก ปฐมวัยพบว่าการใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กสะท้อน ความรู้สึกและปัญหาของตนเองช่วยให้เด็กคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองและเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของตนเองให้เป็นพฤติกรรมที่ไม่สร้างปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น และการใช้การสื่อสารกับเด็กที่ควบคุมตนเองได้สูงสามารถพัฒนาวินัยในตนเองได้มากกว่าเด็กที่ควบคุมตนเองได้ต่ำ

แพ่ง ชินพงษ์ (2540 : 75 - 80) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์บทความด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในนิตยสารสำหรับครอบครัว 3 รายชื่อ คือ แม่และเด็ก รักลูก และลูกรัก ผลการวิจัยพบว่า นิตยสารสำหรับครอบครัวทั้ง 3 รายชื่อ มีการนำเสนอเนื้อหาบทความเรื่องความรับผิดชอบมากเป็นอันดับแรกร้อยละ 23.3 รองลงมาคือความเมตตาการุณาร้อยละ 15.1 และการช่วยเหลือตนเองร้อยละ 12.8 ตามลำดับ และนิตยสารสำหรับครอบครัวทั้ง 3 รายชื่อ มีการนำเสนอรูปแบบการเขียนบทความเชิงบรรยายมากเป็นอันดับแรก ร้อยละ 55.4 รองลงมาคือบทความเชิงแสดงวิธีการร้อยละ 26.2 และบทความเชิงวิชาการร้อยละ 13.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ นิตยสารสำหรับครอบครัวทั้ง 3 รายชื่อ มีแนวโน้มการนำเสนอบทความด้านจริยธรรมเรื่องความรับผิดชอบ มากเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 23.3 และรูปแบบการเขียนบทความในเชิงบรรยาย

เบญจพร สมานมาก (2540 : 76 - 83) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสด เสริมจริยธรรมและสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติ มีการรับรู้ทางจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คณะแผนกส่งเสริมการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรม และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรม และกิจกรรมแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

ดีไวส์ รัสเซเมต และมอร์แกน (Devrie ; Reese – Leamed ; & Morgam. 1994 : 1) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมทางสังคม ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส โดยเชื่อว่าเป็นตัวแปรในการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็กระหว่างวิธีการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้แบบต่างๆ มีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็ก จากการศึกษาร่วมกันเปรียบเทียบระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอายุ 5 - 6 ปี ที่มาจาก 3 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบการสอนโดยเน้นให้เด็กทำงานที่ต้องทำคือ การฝึกฝนตนเองโดยการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ ครูมีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ทำให้เด็กโดยตรงบรรยากาศในชั้นเรียนมีความเคร่งเครียด เด็กขาดโอกาสในการเลือกหรือตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และไม่ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน (2) รูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เด็กมีโอกาสนในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือ บรรยากาศไม่ตึงเครียด มีความเป็นมิตร และความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ตัวอย่างรูปแบบการสอนชนิดนี้ เช่น การสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivist) (3) รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Eclectic) เป็นวิธีที่ให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกและตัดสินใจทำกิจกรรมบ้าง แต่ครูยังคงเป็นผู้

กำหนดการเรียนรู้ และสั่งการให้เด็กปฏิบัติสิ่งต่างๆ ตามที่กำหนด จากการศึกษาพบว่า คำร้อยละของระดับจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจา เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 และด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกัน ระดับ 2 พบมากที่สุดของเด็กวัยอนุบาล

มิลเลอร์ (Miller. 1984 : 15 - 19) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการเล่นโทษกับการฝึกวินัย พบว่าลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลสิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวันและความคาดหวังส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมเด็ก และเสนอแนะว่าเทคนิคที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหาช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

แมนเดลบาวม์ (Maddelbuam. 1976 : 859) ได้เปรียบเทียบการฝึกพัฒนาการทางจริยธรรม ตามหลักของเพียเจต์และโคลเบอร์ก โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับการไม่ฝึกปรากฏว่าการฝึกโดยใช้การแสดงบทบาท สมมุติมีผลดีกว่าไม่ฝึก

ฮอฟแมน (Hoffmen. 1970 : 286) ได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย การรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดา มารดา ที่ฝึกวินัยโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดา มารดาปล่อยปละละเลยหรือรวมอำนาจ

มัสเสน (Mussen. 1969 : 513 - 514) ได้ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลและให้ความรัก เป็นการฝึกวินัยที่ให้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมัสเสนให้ข้อคิดว่าการฝึกวินัยและส่งเสริมพัฒนาการของความรู้สึกรับผิดชอบ โดยการใช้ความรักนั้น ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษาเพื่อดำรงชีวิตของคนให้สร้างตนเพื่อชีวิตและสังคมได้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานและผู้ปกครองมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน นำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้จริยธรรมสำหรับเด็กได้ ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทุกด้าน นำไปสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับปฐมวัย

หลักการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับปฐมวัย หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้อยู่ที่วิธีการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นสำคัญ จึงจะส่งผลต่อการพัฒนาการความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. บทบาทผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาปฐมวัย
4. รูปแบบของการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา
5. วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในชุมชน
6. หลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย
7. หลักการออกแบบการบ้านแบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทำการบ้านกับบุตรหลาน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ประกอบด้วยงานวิจัยใน

ประเทศและต่างประเทศ

รายละเอียดดังนี้

ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

หรรษา นิลจีเชียร (2535 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่พ่อแม่ ครูและบุคคลในชุมชน ทำงานร่วมกันตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของเด็ก สอดคล้องกับ

อรุณี หรรดา (2536 : 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ผู้ปกครองอาจจะกระทำด้วยตนเองหรือให้ความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

จันทนา ภาคบงกช (2537 : 25) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับโรงเรียน

นอกจากนี้ นิตยา ประพตกิจ (2539 : 264) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการช่วยพัฒนาและจัดการศึกษาแก่บุตรธิดาของตนรวมทั้งให้แก่ตนด้วย

ตลอดจน นกเนตร ธรรมบวร (2541 : 31) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็กและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูหรือร่วมกับสถานศึกษาในการวางแผนหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 36) กล่าวว่าความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมและพัฒนากำเนิดทุกด้านจะมีส่วนช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และเป็นทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้พ่อแม่และครูต่างเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่รายล้อมให้เด็กได้เติบโตขึ้นตามทิศทางที่ต้องการของสังคมและประเทศชาติ

อรุณี หรดาล (2536 : 9 - 12) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและโรงเรียน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย คือ ทำให้เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยขณะอยู่ในโรงเรียนเพราะผู้ปกครองมีความคุ้นเคยสนิทสนมกับบุคคลในโรงเรียน เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และมีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ และเด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเด็กได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็กทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น

2. ความสำคัญต่อผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ แก่สถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรของตน ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือช่วยกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ทำให้ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาเพราะได้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็ก หลักการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้เด็กที่บ้านมากขึ้น

3. ความสำคัญต่อสถานศึกษาปฐมวัย คือ สถานศึกษาปฐมวัยรู้ถึงความต้องการความสนใจของผู้ปกครอง สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการ ทำให้อัตราส่วนจำนวนผู้ใหญ่ต่อเด็กถูกต้องตามหลักวิชาการให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเป็นแหล่งความรู้ให้แก่เด็กและครูได้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครองช่วยให้ครูปรับปรุงการทำงาน และภาคภูมิใจในการทำงานมากขึ้น

จวีวรรณ กุหาภินันท์ (2542 : 28-29) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ดูแลลูกให้ความรักความอบอุ่น ฝึกความพร้อมให้ลูก ช่วยสอนการบ้าน เล่านิทาน เวลาดูโทรทัศน์พ่อแม่ต้องนั่งดูด้วย ต้องอธิบายชี้แนะ ตั้งคำถามให้ลูกตอบ การสอนอ่านของพ่อแม่จะไม่เป็นการบังคับลูก แต่จะใช้กิจกรรมเป็นตัวกระตุ้นให้ลูกอยากอ่าน ไม่ควรดุหรือสั่งเสียงดังเพราะจะทำให้เด็กกลัวและไม่อยากอ่าน เด็กต้องอาศัยพ่อแม่และครูช่วยฝึกฝนให้ถูกวิธี

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 23 - 24) กล่าวถึง คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็กโรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มาก สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือคุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองพบโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียน

นิร์ จาร์นิฟ (Nir-Jarniv อ้างใน เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 14) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยใน 3 ด้านดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวเด็ก ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีความเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กและเข้าใจถึงพัฒนาการในการคิดความต้องการของเด็ก คือเด็กทุกคนมีความเหมือนกัน คือมีการพัฒนาการไปตามขั้นตอน มีความต้องการ (Needs) และมีความกระตือรือร้น (Curiosity) เหมือนๆ กัน นอกจากนี้เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือทุกคนจะมีภูมิหลังและพื้นฐาน (Background) ไม่เหมือนกัน ตลอดจนเด็กทุกคนต้องการมีเพื่อน ในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรจัดให้สอดคล้องกับตัวเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และคำนึงถึงว่าเด็กจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ตัวผู้ปกครอง (Viewing Parents) ในการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงว่าพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก พ่อแม่เป็นบุคคลคนแรกที่ลูกรู้จัก เป็นผู้ปลูกฝังความคิดและพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ของสังคม จากการวิจัยพบว่าการให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนในการให้การศึกษาแก่ลูก ทำให้การศึกษาสำหรับเด็กดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูแก่ลูกให้มากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูกเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรมีการรวมเอาพ่อแม่เข้าไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วย

3. ตัวครู (Felling-Teacher) ความหมายของครูในที่นี้หมายรวมไปถึงผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์และบุคลากรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก (Paraprofessional) ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ครูและบุคลากรต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ดังนั้น บุคคลเหล่านี้ จึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ด้วย

สรุปได้ว่าการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน

บทบาทผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาปฐมวัย

บทบาทของผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อรุณี หรดาล (2536 : 55 - 68) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา กิจกรรมที่สำคัญที่ผู้ปกครองควรหาโอกาสเข้าร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทของผู้ริเริ่ม แสดงความคิดเห็น และบทบาทสมาชิกกลุ่มที่ดี เป็นผู้ฟังและเป็นผู้ตามที่ดี

2. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน กระตุ้นหรือเตือนให้เด็กทำกิจกรรมตามที่ครูได้มอบหมาย รวมทั้งคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็ก

ต้องการเปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง หรืออาจมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านที่เด็กสามารถทำได้ การส่งเสริมประสบการณ์ให้เด็กที่โรงเรียนได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครูดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม การช่วยวางแผนการสอนช่วยจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ และการเป็นวิทยากรพิเศษเพื่อพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ตนถนัด เพื่อสนองความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

3. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนได้แก่ การช่วยเหลือในเรื่องของวัสดุสิ่งของ ทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตามความสามารถ ความเหมาะสม และความถนัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว วราภรณ์ รักวิชัย (2533 : 18) กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ดังนี้

1. ให้การอบรมเลี้ยงดูและปัจจัยสี่
2. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ฝึกอบรมให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวให้แก่เด็ก
5. ช่วยแก้ไขปัญหาและอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
6. การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนา
7. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
8. เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์
9. ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก

นอกจากนี้ พิชรี สวนแก้ว (2536 : 56) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองดังนี้

1. ในฐานะเป็นครูของลูกหลานโดยปกติพ่อแม่ ผู้ปกครองคือครูคนแรกของลูก ด้วยการเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นตัวแทน การปลูกฝังค่านิยมและเจตคติต่างๆ การอบรมสั่งสอนนี้เริ่มตั้งแต่เด็กยังไม่เข้าโรงเรียนจนกระทั่งเข้าไปในโรงเรียนมีความก้าวหน้าทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากมาผู้ปกครองสามารถที่จะเลือกใช้ความรู้ต่างๆ มาจัดสอนให้กับเด็กเพื่อที่จะให้เด็กมีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเรียนอย่างมีระบบต่อไป

2. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ปกครองบางคนมีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น สถาปนิก นักธุรกิจ วิศวกร ฯลฯ ซึ่งทางโรงเรียนอาจจะเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครองคนอื่น นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่เด็กโดยตรงแล้วยังเป็นการเผยแพร่ความรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู และระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน

3. ในฐานะอาสาสมัครของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำงาน ทางโรงเรียนขอความร่วมมือให้มาช่วยกิจกรรมพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน

4. ในฐานะผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ในบางครั้งผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ต่างๆ ของโรงเรียน การดำเนินงานโดยเฉพาะโรงเรียนในชุมชนนั้นจะมีการบริหารงานโดยเฉพาะโรงเรียนมีคณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรในโรงเรียนผู้นำในท้องถิ่น และตัวแทนของผู้ปกครอง ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้จะเป็นผู้ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอันจะส่งผลต่อเด็กโดยตรง

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของเด็กและมีอิทธิพลในการส่งเสริมสนับสนุนจริยธรรมของเด็กจะส่งผลระยะยาวตลอดชีวิตให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม ผู้ปกครองจึงมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก ตอบสนองต่อความต้องการทางกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก และมีหน้าที่ร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาในการส่งเสริมประสิทธิภาพแก่บุตรหลาน

รูปแบบของการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการศึกษา

อรุณี หรดาล (2536 : 6) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหลายรูปแบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่บ้าน หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ประมว้ยในการให้ข้อคิดเห็นเสริมประสิทธิภาพและการเรียนรู้ สร้างลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กขณะอยู่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ให้เด็กหัดช่วยเหลือตัวเอง ช่วยให้คำแนะนำเด็กเกี่ยวกับการทำงานที่ครูมอบหมายการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้าไปร่วมกิจกรรม หรือช่วยเหลืองานของสถานศึกษาประมว้ยที่จัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง การไปทัศนศึกษาร่วมกับสถานศึกษา การร่วมกิจกรรมในวันหยุด เป็นต้น

พัชรีย์ สวนแก้ว (2536 : 47 - 75) ได้กล่าวถึงรูปแบบการติดต่อระหว่างผู้ปกครองกับครูว่า การติดต่อระหว่างครูกับผู้ปกครองควรทำสองทาง คือ จากบ้านถึงโรงเรียน และจากโรงเรียนถึงบ้าน ซึ่งวิธีการที่ครูและผู้ปกครองจะติดต่อกันอาจทำได้โดย

1. การเยี่ยมเยียนโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งตอนเช้าเวลาที่ผู้ปกครองมาส่งเด็กและพบครูโดยบังเอิญ อาจทำให้ครูทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กด้วย

2. การที่ครูไปเยี่ยมบ้านเด็กและผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสให้ครูทราบสภาพครอบครัว สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและเด็ก

3. การที่ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียนซึ่งควรทำตอนที่นำเด็กมาฝากใหม่ ๆ เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับโรงเรียน

4. การจัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5. การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

6. การสนทนาทางโทรศัพท์ เพราะการปรึกษาทางโทรศัพท์สามารถชัดเจนการ
เยี่ยมเยียนได้

มอริสัน (Morrison. 2003 : 364 - 365) กล่าวถึงวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองว่าครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างน้อย 4 วิธี คือ

1. วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการ
ทำงาน ตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน
การร่วมทำงานธุรการ

2. วิธีการให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการเป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับ
กระบวนการจัดการศึกษาเป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร
การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะผู้ปกครองและ
ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการตัดสินใจทางการศึกษา

3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพ
ครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้
และวิธีการปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัว

4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ คือ การประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมา
ประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรม
ของโรงเรียน

แฮมมอนด์และคนอื่นๆ (Hammond and others อ้างใน พัทธี สวนแก้ว. 2536 : 65-68) ได้
เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนควรจัดขึ้น ได้แก่

1. การจัดประชุมหรือการจัดพบผู้ปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน
เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2. จัดให้มีการสนทนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้ปกครองเกี่ยวกับอบรมเลี้ยงดู
พัฒนาการของเด็กและปัญหาต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

3. จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม โดยผู้ปกครองและครูอาจจะให้มีการพบปะเป็นครั้ง
คราวเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. จัดให้มีการพบผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเตรียมของเล่นให้กับเด็กให้ผู้ปกครอง มี
ความรู้และมีความสามารถในการทำเครื่องเล่นง่ายๆ ไปเล่นกับเด็กที่บ้านโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

5. จัดให้มีการติดต่อกับผู้ปกครองเป็นการส่วนตัว เช่น การสนทนาทางโทรศัพท์ครู
ไปเยี่ยมบ้านเด็ก การติดต่อกันทางจดหมาย ฯลฯ

6. การจดบันทึกภายหลังการพูดคุย ครูควรมีการจดบันทึกเพื่อเป็นข้อมูล

7. การให้คำแนะนำในการสังเกตเด็ก

8. การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นอาสาสมัครในโรงเรียน

ซัมชันและยอนเน (Sumption and Yvonne อ้างใน ชมแข พงษ์เจริญ. 2542 : 43) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการจัดการศึกษาคือการที่ผู้ปกครองหรือประชาชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนโดยการสนับสนุนด้านความคิดเห็นการตัดสินใจ การสละแรงงาน และสละเวลาให้โรงเรียนในการวางแผนกำหนดนโยบาย การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน การแก้ปัญหาการพัฒนาและสนับสนุนด้านการเงิน การประเมินผลการทำงานซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมอย่างอิสระมีส่วนร่วมอย่างไม่มีการระเบียบ ประเพณี และข้อตกลงรองรับ การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการโดยปัจเจกบุคคลคือ การเกี่ยวข้องเฉพาะคราว เช่น ในฐานะผู้ชำนาญพิเศษในสาขาอาชีพ

2. การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมโดยมีกฎระเบียบประเพณี และข้อตกลงร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ คือ ปัจเจกบุคคล เช่น การได้รับเลือกเป็นตัวแทน และเกี่ยวข้องโดยตรง การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการโดยกลุ่มบุคคล เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมวิชาชีพ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 34 - 36) ได้กล่าวถึง แนวทางจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมมีดังนี้

1. กิจกรรมโรงเรียนได้แก่กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยทางโรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียนกิจกรรมการฝึกอบรมกิจกรรมการแสดงของนักเรียนกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

2. กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ และเกิดความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาการเยี่ยมเยียน เช่น การประชุมปรึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนพร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาาร่วมกัน การเยี่ยมบ้านเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียนการเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนักอาจเป็นภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้งตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลักส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น โทรศัพท์สายด่วน จดหมายข่าว โชมเพจ แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน

4. กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียน ทั้งเป็นผู้สอนเป็นผู้ช่วยครูตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

5. กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคม และครอบครัว ได้แก่ ห้องสมุด ของเล่น ศูนย์ดูแลเด็ก ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

6. กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม คือ การวางแผนนโยบายโรงเรียน การสรรหาบุคลากรทางการศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพของชุมชนและครอบครัว เช่น การเยี่ยมบ้าน การมอบหมายการบ้านให้ผู้ปกครองทำร่วมกันกับบุตรหลาน การให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทเข้ามาร่วมเป็นผู้ช่วยครูอาสาสมัคร ให้เป็นวิทยากรร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นต้น

วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในชุมชน

เกตุมณี มากมี (2549 : 22 - 23) ได้อธิบายว่าการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษาปฐมวัย ควรให้สมาชิกเห็นคุณค่าและเกิดความต้องการที่จะสืบทอดเอกลักษณ์ของชุมชนให้ต่อเนื่องกับสถานศึกษาเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของสมาชิกในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาของตนเอง

สำนักงานมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2545 : 118 - 120) อธิบายถึงกระบวนการกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันของผู้แทนประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ ด้วยเพื่อให้การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมเกิดความเป็นไปได้อย่างราบรื่น และมีบรรยากาศการดำเนินงานที่ดี ดังต่อไปนี้

1. ให้ร่วมคิดร่วมทำเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหาใกล้ตัวและแนวทางการพัฒนาที่ไม่ยากนักในพื้นที่นั้นก่อน
2. หากกิจกรรมที่ให้ร่วมคิด ร่วมทำในการแก้ไขปัญหาไปอย่างต่อเนื่อง
3. การสร้างบรรยากาศให้เปิดรับฟังปัญหาชาวบ้านและในบางกรณีที่กำลังของชาวบ้านที่ไม่สามารถแก้ไขให้เป็นรูปธรรมได้ โดยชี้แนะเท่าที่จำเป็น แต่ไม่ชักนำโดยเด็ดขาด
4. จากการร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมจากง่ายไปยาก ที่ค่อย ๆ ประสบความสำเร็จจะนำไปสู่การเรียนรู้

ชุติมา ปานดำ (2545 : 24 - 27) ได้กล่าวถึงการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับคนในชุมชนเพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหการเรียนรู้การสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยชุมชนโดยใช้วิธีการดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ มีลักษณะยืดหยุ่นที่ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์ และสามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ตอบได้

2. การทำตารางบันทึกเหตุการณ์สำคัญ (Time Line) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลในอดีตของชุมชนและเป็นการค้นหาเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นและวิธีการต่างๆ ที่เป็นผลกระทบของพวกเขา

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการพูดคุยที่ได้มีการวางแผนไว้อย่างดีเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนคติของกลุ่มในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในบรรยากาศที่เป็นกันเองเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

4. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Matrix Ranking) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เข้าใจเหตุผลและเห็นถึงสาเหตุที่ชุมชนให้ความสำคัญกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากตัวเลือกที่หลากหลาย สามารถใช้เพื่อค้นหาการให้ความสำคัญของชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่นเหตุผลของการกำหนดฐานะของคนในชุมชน ฯลฯ

5. การสังเกตเป็นวิธีการหาข้อเท็จจริง ทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นธรรมชาติเป็นข้อมูลโดยตรงตามสภาพความเป็นจริง และเป็นวิธีการที่สามารถวางแผนเตรียมการสังเกตการณ์ได้อย่างเป็นระบบ จัดเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ ซึ่งมีความน่าเชื่อถือการสังเกตที่ใช้ในการวิจัยคุณภาพ แบ่งประเภทได้ 2 แบบ คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือ การสังเกตชนิดที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการร่วมกิจกรรมกันพยายามให้คนในชุมชนยอมรับและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) คือการสังเกตชนิดที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอก กระทำเป็นบุคคลภายนอกโดยไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ มีขั้นตอนที่ผู้สังเกตตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะศึกษาอะไร ศึกษาคนกลุ่มใดและเลือกใช้วิธีการสังเกตที่เหมาะสม จากนั้นจัดบันทึกภาคสนาม เพื่อจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบต่อไป

นอกจากนี้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 44) ได้นำเสนอพันธกิจของชุมชนในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยงานหลัก 3 ประการดังนี้

1. ชุมชนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการนำหลักสูตรการศึกษาระดับชาติมาใช้ในการท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการวางแผนการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้สภาวะของท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างสอดคล้องตามจุดประสงค์การศึกษาที่ประเทศต้องการ

2. สิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ต่างๆ ในชุมชน คือแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็ก การที่เด็กได้เห็น ได้สัมผัสกับของจริงในท้องถิ่น เห็นความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและประเพณี นอกจากจะเป็นการสร้างอัตมโนทัศน์ การรับรู้อื่นและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมแล้ว การได้เห็นสภาพจริงจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสถานที่และชุมชนเกิดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอีกทั้งการได้สัมผัสบุคคลที่สามารถได้รับสารสนเทศและได้สังเกตอย่างหลากหลาย เป็นการขยายมโนทัศน์ในสิ่งที่เรียนรู้มาแล้ว พร้อมกันนี้ ยังเป็นการพัฒนามโนทัศน์ใหม่ขึ้นมาด้วย

3. การเป็นแหล่งสนับสนุนการศึกษาชุมชนเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งด้านการเงิน ทรัพยากรและบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านการพัฒนาและการส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในชุมชน คือการดำเนินงานการเรียนรู้ร่วมกันกับทุกฝ่าย เป็นกิจกรรมที่ให้ร่วมคิด ร่วมทำ การเปิดรับฟังปัญหาของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาไปอย่างต่อเนื่องแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน

หลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย

สมณฑา พรหมบุญ บุญเชิด ภิญโญอินตพงษ์ อรพรรณ พรสีมา และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541 : 35 - 43) ได้อธิบายหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้หลายรูปแบบดังนี้

1. กระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics, Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จะต้องมีการสัมพันธ์กันมีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อกันและกัน การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในระยะแรกเป็นไปเพื่อการฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลิกภาพการให้คำปรึกษาและแนะแนวหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุดโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ความรู้โดยกลุ่มมีวิธีการต่างๆ ดังนี้

1.1 เกม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเล่น มีกฎกติกาไม่ซับซ้อนจึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

1.2 บทบาทสมมติ กลุ่มผู้เรียนจะต้องแบ่งบทบาทและหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่ม ได้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ที่ดี เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง

1.3 กรณีตัวอย่าง เป็นการเรียนจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรือเป็นสถานการณ์ ที่เหมือนจริง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปราย เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหา

1.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่กลุ่มสนใจ ร่วมกันการอภิปรายกลุ่ม โดยมีผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปราย การอภิปรายทำได้หลายลักษณะ ผู้สอนจะต้องเลือกตามความเหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พร้อม ๆ กับการดูแลเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละ

บุคคล คือความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือความสำเร็จของทุกคนการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 แรงร่วมใจ มีหลักการบางประการที่คล้ายคลึงกับการเรียนแบบกระบวนการกลุ่มแต่แตกต่างกัน
 ในรายละเอียด เช่น โดยหลักการนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ เหมือนกัน แต่สมาชิกกลุ่มย่อยของ
 การเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องประกอบด้วยผู้เรียนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันอยู่ในกลุ่ม
 เดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำศักยภาพของตนมาเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม
 เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกัน สมาชิกของกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงบวก จะต้อง
 ไว้วางใจกันยอมรับในบทบาทและผลงานของเพื่อน กิจกรรมในชั้นเตรียม ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนทักษะ
 ทางสังคมเพื่อการทำงานกลุ่ม จากแนวคิดข้างต้น นักการศึกษาได้พัฒนาเทคนิควิธีเรียนแบบร่วมมือ
 ร่วมใจดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 การเล่าเรื่องรอบวง (Round robin) เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนใน
 กลุ่มได้เล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่น่าสนใจศึกษา สิ่งที่น่าสนใจให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง

2.2 มุมสนทนา (Corners) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มเข้าไปนั่ง
 ตามมุมหรือจุดต่างๆ ของห้องเรียน และช่วยกันหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่างๆ ที่ครูยกขึ้น
 มา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายเรื่องราวที่ตนศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

2.3 คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มละ 4 - 6 คน ให้นักเรียนจับคู่
 กันทำงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีแก้ปัญหา อีกคนทำหน้าที่แก้โจทย์ เสร็จข้อที่ 1 แล้วให้
 สลับหน้าที่กัน เมื่อเสร็จครบ 2 ข้อ ให้นำคำตอบมาตรวจสอบกับคำตอบของกลุ่มอื่นในกลุ่ม

2.4 คู่คิด (Think - Pair Share) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบนักเรียนแต่ละคน
 จะต้องคิดคำตอบของตนเองนำคำตอบมาอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งติดกับคนนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อน
 ทั้งชั้นฟัง

2.5 ปริศนาความคิด (Jigsaw) ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาที่ครูกำหนดให้สมาชิกแต่ละ
 คนในกลุ่มประจำจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม ผู้เรียนที่
 ศึกษาเนื้อหาเดียวกันจากทุกกลุ่มมารวมกันเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจ
 แล้วหาวิธีอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มประจำของตนฟัง กลับเข้ากลุ่มประจำเพื่อเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้
 เพื่อนฟัง เมื่อทุกคนเล่าเรื่องที่ตนศึกษาจบแล้ว จึงให้สมาชิกคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคน
 เข้าด้วยกัน ครูทดสอบความเข้าใจและให้รางวัล

2.6 กลุ่มร่วมมือ (Co - p Co - p) สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อยจะได้รับมอบหมายให้
 ศึกษาเนื้อหา หรือทำกิจกรรมที่ต่างกัน ทำเสร็จแล้วจึงนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม เพื่อให้ได้
 ผลงานที่มีคุณภาพ ควรอ่านทบทวนและตรวจแก้ไขปัญหามาผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน

2.7 การร่วมมือกันแข่งขัน (The Games Tournament) ครูแบ่งผู้เรียนเป็น 3
 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มแข่งขัน สมาชิกในกลุ่มทั้ง 2 ต้องมีจำนวนเท่ากัน กลุ่มที่
 3 เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มผู้ตัดสิน ทุกกลุ่มต้องศึกษาเนื้อหาให้เข้าใจ สมาชิกกลุ่มแข่งขันแต่ละ
 คน ต้องเขียนคำถามมอบให้กลุ่มผู้ตัดสิน โดยไม่ต้องให้คำตอบ กลุ่มแข่งขันแต่ละกลุ่มจะติว

ข้อสอบให้กับเพื่อนของตน เมื่อถึงเวลาแข่งขัน ผู้ตัดสินอธิบายกติกาและเรียกตัวแทนของกลุ่มแข่งขัน ออกมาทีละคนหรือมากกว่านั้นตามความเหมาะสม เมื่อสิ้นสุดการแข่งขัน กลุ่มที่ได้คะแนนสูงกว่าเป็นผู้ชนะ

2.8 ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) ครูถามคำถาม เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบ จากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายๆ กลุ่มตอบคำถาม เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมๆ กับการดูแลเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ทำให้เรียนรู้ว่าความสำเร็จของกลุ่ม คือความสำเร็จของทุกคน

หลักการออกแบบการบ้านแบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทำที่บ้านกับบุตรหลาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 67 - 144) อธิบายจุดประสงค์ของการบ้านและหลักการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ผู้ปกครองได้ติดตามการเรียนรู้ของเด็ก 2) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสอนเด็กด้วย 3) ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาปฐมวัย 4) ผู้ปกครองเรียนรู้หน้าที่ของผู้ปกครอง ดังนั้นหลักการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. ครูต้องมีการบ้านตามสาระการเรียนรู้ทุกวัน การบ้านแบบมีส่วนร่วมเป็นสื่อเชื่อมสานความร่วมมือในการสร้างการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นงานที่ครูมอบหมายให้เด็กทำทุกวันวันละ 1 เรื่อง เป็นประจำ

2. ครูต้องวางกรอบการบ้านทั้งปีการศึกษาว่าต้องการให้เด็กทำการบ้านอะไรในแต่ละสาระวิชา วิธีการคือ

2.1 ศึกษาหัวเรื่องจากแผนการสอนประจำภาคเรียน

2.2 วิเคราะห์เป้าหมายการศึกษาของแต่ละชั้นปีว่ามีอะไรบ้าง

2.3 ประเมินศักยภาพของผู้เรียนตามวัยหรือชั้นปี

2.4 กำหนดกลุ่มเนื้อหาการบ้านแต่ละวิชา โดยเนื้อหาการบ้านต้องสอดคล้องกับหัวเรื่องเป้าหมายการศึกษาและศักยภาพของผู้เรียน จัดเป็นกรอบการบ้านประจำสาระวิชา

2.5 เขียนกรอบการบ้านตัวอย่างกรอบการบ้านแต่ละวิชา ดังปรากฏในตัวอย่างการบ้านซึ่งแสดงไว้ในหน้าต่อไปแต่ละรายวิชา

2.6 เขียนการบ้านประจำวันโดยให้สอดคล้องกับกรอบที่กำหนด

3. ครูต้องจัดรูปแบบการบ้านที่ทั้งผู้ปกครองและเด็กใช้ร่วมกันได้ เมื่อได้เนื้อหาการบ้านประจำวันว่าจะให้เด็กทำอะไรอย่างไรแล้วให้จัดรูปแบบการบ้านส่วนประกอบสำคัญดังนี้

3.1 คำแนะนำสำหรับผู้ปกครอง ต้องบอกจุดประสงค์วิธีปฏิบัติของผู้ปกครอง ในกรณีมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำการบ้านฉบับนั้นๆ

3.2 ปริมาณของการบ้านไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ นับเป็นข้อไม่เกิน 6 ข้อ

3.3 เนื้อหาการบ้านต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่บ้านที่เด็ก อนุบาลสามารถสังเกตและถ่ายทอดความคิดได้

3.4 จำนวนข้อคำถามในการบ้าน จำแนกเป็นดังนี้

3.4.1 ถ้าเป็นคำถามเดียวมีตัวเลือกเป็นชุด เช่น ผลไม้อะไรมีรสเปรี้ยวให้ขีดกากบาท (X) ทับผลไม้ที่ภาพผลไม้ที่นำมาแสดงให้เด็กเลือกนั้นไม่ควรเกินชุดละ 12 ภาพ ทั้งนี้ให้พิจารณาจากอายุเด็กเป็นเกณฑ์

3.4.2 ถ้าเป็นคำถามชนิดเลือกคำตอบ ให้มีจำนวนข้อไม่เกิน 6 ข้อ และตัวเลือกแต่ละข้อข้อละ 3 ภาพ โดยการออกแบบตัวเลือกนั้นต้องมีความยากง่ายใกล้เคียงกัน สามารถจำแนกเด็กเก่ง-อ่อนได้

3.4.3 ภาพในการบ้านต้องเป็นภาพเหมือนจริงลายเส้นหรือภาพสีทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กแปลภาพผิด

3.4.4 เนื้อหาการบ้านต้องเป็นภาพตัวเลข หรือคำที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เด็กเรียนแต่ละวัน

3.4.5 คำตอบการบ้านของเด็ก ให้มาจากสิ่งพบเห็นรอบตัวที่บ้านเด็กเป็นสำคัญ

หลักการสำคัญของการบ้านแบบมีส่วนร่วม คือ การเรียนรู้ของเด็กจะดี ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม การศึกษาอนุบาลไม่ใช่การศึกษาที่ตัดขาดบ้านจากโรงเรียนแต่เป็นการศึกษาที่เชื่อมสานระหว่างบ้านและโรงเรียนอย่างเกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้เพราะการศึกษาอนุบาลเป็นการศึกษาว่าด้วยการดูแล การส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมเด็กในการเข้าเรียนตามระบบโรงเรียน ดังนั้นการเรียนการสอนจึงสัมพันธ์กันทั้งบ้านและโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะเป็นการสร้างเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจ โรงเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ที่โรงเรียน (Click and Click. 1990 : 323 - 324 อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 67 - 144)

สเติร์นเบิร์ก (Steinberg. 1984 : 7 - 8) กล่าวว่า การออกแบบการบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยต้องระมัดระวังมาก ครูควรใช้การบ้านเป็นสิ่งที่จูงใจเด็กให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน ไม่เครียด สนุกกับการเรียนรู้อย่างง่าย ๆ สิ่งที่ต้องระวังคือ การศึกษาของผู้ปกครองกับการประกอบอาชีพ ผู้ปกครองที่ยากจนต้องหาเช้ากินค่ำมักไม่มีเวลา การบ้านอาจเป็นการสร้างปัญหาและความคับข้องใจ โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ หากต้องการใช้การบ้านจริงต้องสร้างแนวร่วมและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงประโยชน์ที่ผู้ปกครองและเด็กพึงได้รับร่วมกันจากการบ้านรวมถึงวิธีการทำการบ้านแบบมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่าหลักการออกแบบการบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการบ้านและกรอบของการบ้านที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทำการบ้านกับบุตรหลานที่บ้านหรือชุมชน ต้องมีข้อคำถามและเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะรูปแบบของการบ้านต้องจูงใจ สนุกสนาน น่าสนใจ เช่นมีรูปภาพเหมือนจริง มีตัวเลขหรือคำที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนรู้จากโรงเรียนในแต่ละวัน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

งานวิจัยในประเทศ

ชุดิมา ปานดำ (2542 : 150 - 168) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาล ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่าหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ครูอนุบาลมีความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น เห็นได้จากเรื่องที่ครูเลือกมาแก้ปัญหา คือ “ต้นกำลังสอนแบบยัดเด็กเป็นศูนย์กลางหรือไม่ ถ้าไม่สอนอย่างไร” ซึ่งพบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ครูแต่ละคนมีความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น และครูส่วนใหญ่ประเมินว่าปัญหาการเรียนการสอนของตนได้รับการแก้ไขแล้ว นอกจากนี้ครูมีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกันที่สูงขึ้นจากที่พบว่า ก่อนทดลองใช้โปรแกรมฯ มีครูเพียงคนเดียวที่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาและทำตามลำพังมาเป็นครูทุกคนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่พวกตนระบุ

ปัทมศิริ ธีมานุรักษ์ (2539 : 78 - 89) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นหลังการทดลองใช้โปรแกรมสูงกว่าการทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กฤษณี ภูพัฒน์ (2538 : 8) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 60 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสามเสนเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีวินัยสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

งานวิจัยต่างประเทศ

สมิท (Smith. 2000 : 91) ได้ศึกษาการให้กำลังใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งให้เด็กที่มีปัญหามีผลการเรียนดีขึ้น จากการศึกษาตรวจสอบสภาพการเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนอย่างกว้างๆ ทั่วไปและสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และทางบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนมากขึ้นซึ่งพ่อแม่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนจะมีการตอบสนองกับทางโรงเรียนในระดับสูง ส่วนเด็กปกติจะมีการตอบสนองในระดับปานกลางปกติ

แซนดรา (Sandra. 1995 : 51 - 53) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาที่มีคุณค่าที่จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์การเล่นอย่างมีคุณภาพ พ่อแม่จะเป็นผู้ที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้านคณิตศาสตร์ ภาษา และการเล่น จะช่วยเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กและช่วยเด็กในการพัฒนาการ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาพจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การโต้ตอบและการแก้ปัญหาได้ดี

เกล (Gail. 1981 : 101) ได้ทำการวิจัยโดยใช้ชื่อโครงการว่า Mother Start ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้พ่อแม่มีความสุข โดยให้คณะกรรมการออกไปเยี่ยมแม่ที่บ้านพูดคุยกับแม่เกี่ยวกับการเลี้ยงดู และแนะนำให้แม่ใช้ภาษาที่ถูกต้องกับลูกให้แม่มีส่วนร่วมด้วยและให้หนังสือและวัสดุต่างๆ เช่น ดินน้ำมันกระดาษสีไว้ให้แม่เล่นกับลูกที่บ้านนอกจากนี้เมื่อมีโอกาสจะเชิญแม่มาเยี่ยมที่โรงเรียน เพื่อให้แม่มีโอกาสร่วมทำงานกับลูกในห้องเรียน และให้แม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมที่จัด ในโรงเรียน เช่น ช่วยหาเงิน สนับสนุนกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เป็นต้น ผลการศึกษาของเกลสรุปได้ว่าการจัดโปรแกรมให้ความรู้ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านมีผลเป็นอย่างมากในการช่วยให้พ่อแม่และลูกมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับหลักการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับปฐมวัย พบข้อสรุปว่า การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนนำไปสู่การได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษาเพื่อดำรงชีวิตของคนให้สร้างตนเพื่อชีวิตและสังคมได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในชุมชน

1. การศึกษาบริบทชุมชนในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนอนุบาลสาธิตไทรก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

รายละเอียดดังนี้

การศึกษาบริบทชุมชนเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

1. การจัดตั้ง

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา เป็นเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2550 ซึ่งเดิมเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้รับการจัดตั้งโดยเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา ตามราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2542

ชุมชนเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่แตง ห่างจากอำเภอเมือง ไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ระยะทางประมาณ 48 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แตงเป็นระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ตามถนนชลประทานเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล มีเขตการปกครองครอบคลุม 2 ตำบล คือตำบลช่อแล 6 หมู่บ้าน และตำบลอินทิล 10 หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 11 (ยกเว้นหมู่ที่ 9) จำนวนพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 24 ตารางกิโลเมตร

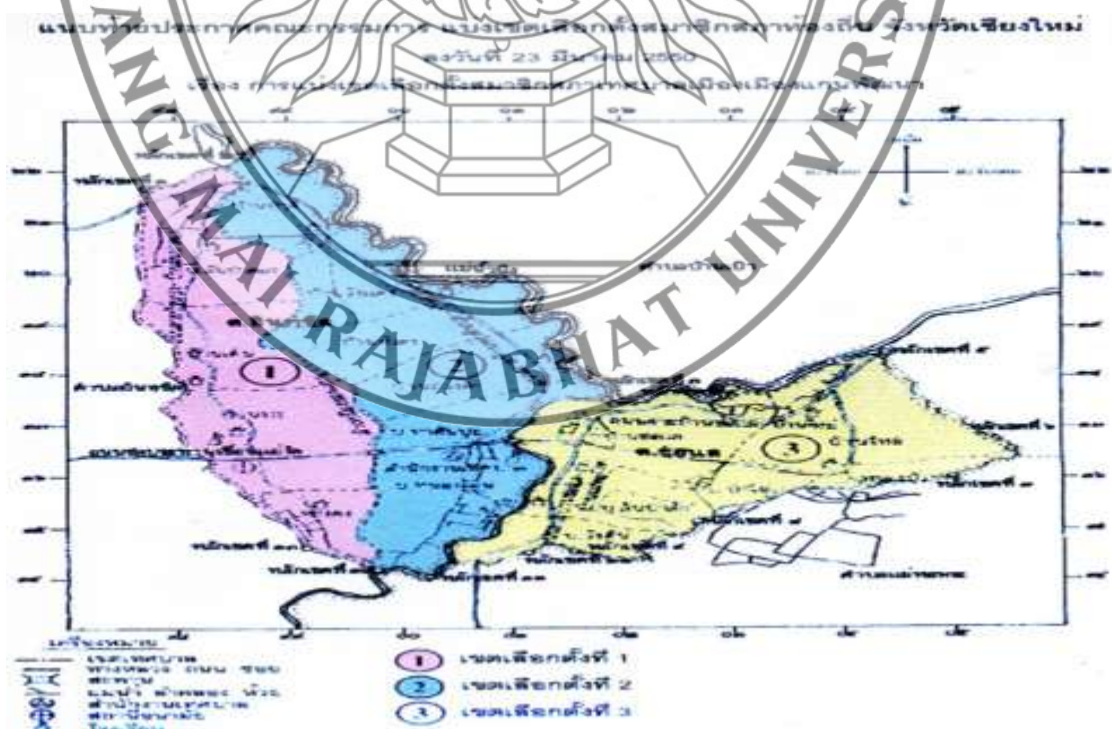
2. อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง

ทิศใต้ ติดต่อกับท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป้า

ทิศตะวันตก ติดต่อกับท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลอินทิล

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

3. สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศโดยรวม

สภาพภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบระหว่างเทือกเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง มีลำน้ำธรรมชาติ 2 สาย คือ ลำน้ำแม่ปิง และน้ำแม่จัต มีลำเหมืองสาธารณะที่รับน้ำมาจาก ฝ่ายลูกล่างของชลประทานราษฎร์ และคลองชลประทานที่รับน้ำมาจากโครงการเขื่อนแม่จัตสมบูรณ์ชล สภาพภูมิอากาศของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาค่อนข้างเย็นสบาย มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี 24 องศาเซลเซียส

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
(ที่มา : เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, 2554)

4. สภาพเศรษฐกิจโดยภาพรวม

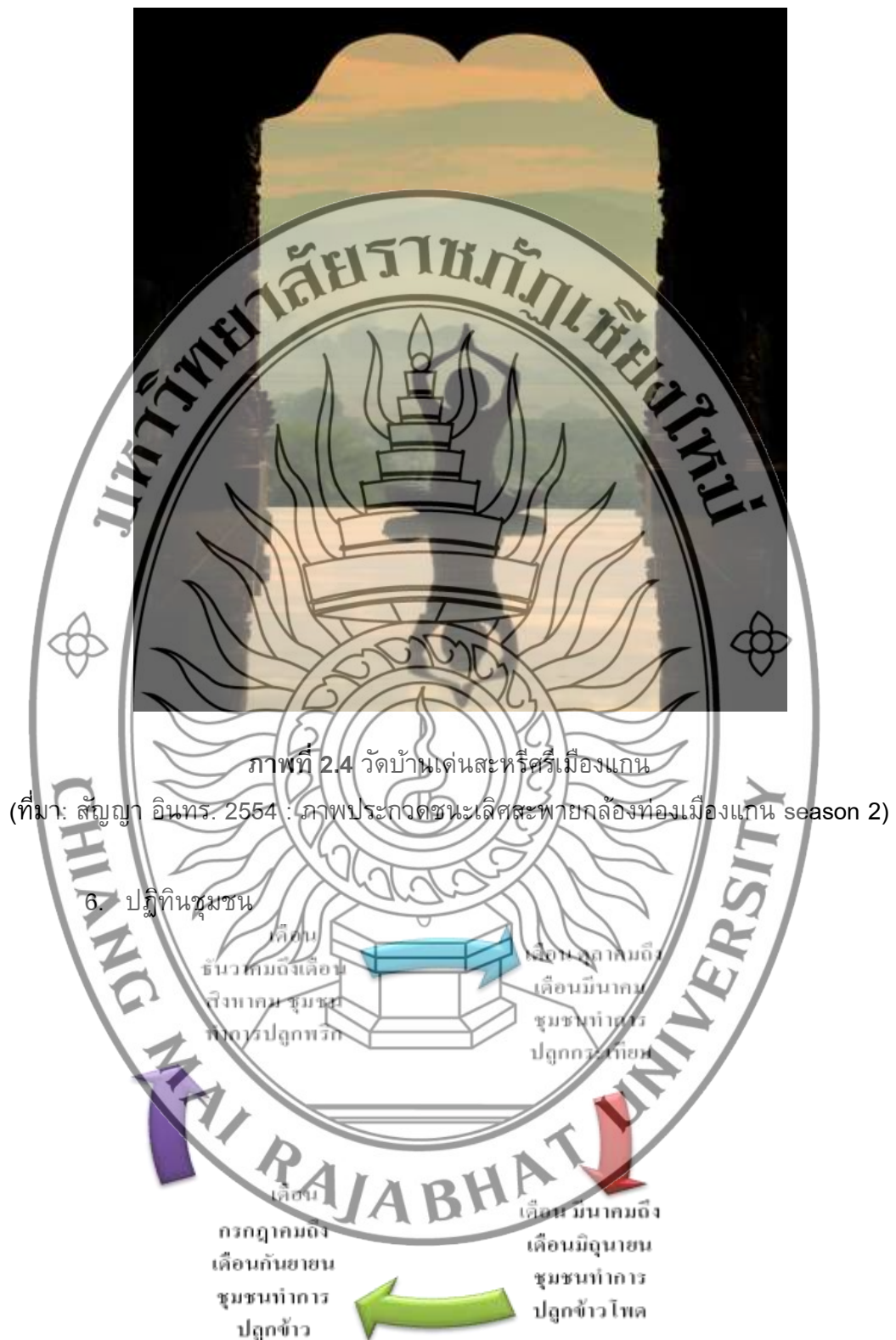
ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตรประมาณ 1,899 ครัวเรือน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งมีความพร้อมด้านน้ำเพื่อการเกษตรอย่างสมบูรณ์ รองลงมาจะประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ในบางพื้นที่ เช่น หมู่ 1 , หมู่ 2 ตำบลซ้อแล หมู่ 1 และหมู่ 10 ตำบลอินทขิล เป็นศูนย์กลางการค้า เป็นที่ตั้งของตลาดและย่านการค้าซึ่งมีปั้มน้ำมันขนาดเล็ก (ปั้มหลอด) หลายแห่งโดยตลอดสองข้างถนน มีบ้านเรือนปลูกสร้างกันอยู่อย่างหนาแน่น ส่วนการประกอบอาชีพอื่น เช่น รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และรับจ้างในภาครัฐและเอกชนรับมีเพียงเล็กน้อย ซึ่งประชากรในเขตเทศบาลฯ มีรายได้เฉลี่ย จำนวน 30,920 บาท/คน/ปี (ที่มา : ข้อมูล จปฐ ปี 2549 กองสวัสดิการสังคม)

ภาพที่ 2.3 อาชีพทางการเกษตรของประชาชนส่วนใหญ่ในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
ณทุ่งนาและวัดบ้านเด่นสระศรีศรีเมืองแกน
(ที่มา : ภาพประกวดสะพานยกล่องท้องเมืองแกน season 2)

5. สภาพสังคมโดยรวม

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 16 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 5,084 หลังคาเรือน จำนวนประชากรในเขตเทศบาลฯ จำนวนทั้งสิ้น 13,703 คน (ที่มา สถิติจากฝ่ายทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา พฤษภาคม 2550) สภาพศูนย์กลางหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ มีหน่วยงานราชการที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ สถานีอนามัย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตำบล ช่อแล โรงเรียน และเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนามีพื้นที่ติดต่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนแม่จันทน์ชล ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดวาอารามต่างๆ และโบราณสถานแหล่งเตาอินทิลเมืองแกน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวนี้นับว่าแล้วแต่เป็นสถานที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกสบายแก่ประชาชน การช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย การส่งเสริมทางการศึกษา และ เป็นสถานที่ๆ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาวัฒนธรรมล้านนาในอดีต

แผนภูมิ 2.3 ปฏิทินชุมชนด้านการเกษตรกรรมในเทศบาลเมืองเมืองแก่นพัฒนา

(ที่มา : ชไมมน ศรีสุรักษ์, ฉันทนา จินะชัย, ปวีณา ชัยกุล, สุกัญญา แก้วหล้า. 2554 : 18)

ภาพที่ 2.5 การเกษตรกรรมตามปฏิทินชุมชนในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

(ที่มา : พลฤทธิ์ วิจิตรทิพนันท์, นฤพัฒน์ นาคนคร

ภาพประกวดสะพานกล้องท้องเมืองแกน season 2: 2554)

สรุปได้ว่าในหนึ่งปี ชุมชนเมืองแกนพัฒนาได้ทำการเกษตรแบบหมุนเวียน ชุมชนเมืองแกนพัฒนาจะมีรายได้ตลอดทั้งปีในเรื่องของการทำเกษตร เช่น เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม ชุมชนทำการปลูกกระเทียม เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายนชุมชนทำการปลูกข้าวโพด เดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายนชุมชนทำการปลูกข้าว เดือนธันวาคมถึงเดือนสิงหาคมชุมชนทำการปลูกพริกเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์การเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนในรอบปีที่สามารถเรียนรู้ได้ เช่น การทำอาชีพ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น

ภาพที่ 2.6 วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมของประชาชนในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
 (ที่มา : ทศพร ดีเทศน์, พัชรดนัย หาญจางสิทธิ์, สุทัศน์ ฟองมูล
 ภาพประกวดสะพานกล้องท่องเมืองแกน season 2. 2554)

7. สภาพสังคมของชุมชน

เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 16 หมู่บ้าน สภาพศูนย์กลางหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นๆ มีหน่วยงานราชการที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ สถานีอนามัย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตำบลช่อแล โรงเรียน และเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนามีพื้นที่ติดต่อกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนแม่จันทสมบูรณ์ชล ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดวาอารามต่างๆ และโบราณสถานแหล่งเตาอิฐดินเผาเมืองแกนซึ่งหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวล้วนเป็นสถานที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และเป็นสถานที่ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาวัฒนธรรมล้านนาในอดีต

8. ศาสนาของคนในชุมชน

นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 95 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล มีวัดจำนวน 15 แห่ง นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีโบสถ์คริสต์ จำนวน 1 แห่ง (ที่มา : กองการศึกษาเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา)

9. พื้นฐานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

9.1 ประเพณีสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน เป็นประเพณีขึ้นปีใหม่ของไทย มีการทำบุญและเยี่ยมเยียนผู้มีพระคุณ โดยการรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคารพนับถือ

9.2 ประเพณีสลากภัต (ถวายสลาก) ประมาณเดือนสิงหาคม, กันยายน เป็นประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมทั้งทำบุญให้กับตนเองและญาติพี่น้อง ซึ่งถวายสังฆทานตามจำนวนที่ต้องการ ให้พระสงฆ์วัดต่างๆ มารับไทยทาน โยการจับฉลาก จึงเรียกว่าสลากภัต 12

9.3 ประเพณีปอยหลวง ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ เป็นการเฉลิมฉลองการจัดสร้างถาวรวัตถุของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ โบสถ์ วิหาร ฯลฯ โดยมีการทำบุญในตอนเช้า และในเวลากลางคืนจะมีมหรสพ จะมีหมู่บ้านต่างๆร่วมทำบุญด้วย

9.4 ประเพณีลอยกระทง, ยี่เป็ง ประมาณเดือนพฤศจิกายน มีการประดิษฐ์กระทงเพื่อนำไปลอยในเวลากลางคืนเพื่อเป็นการขอขมาต่อพระแม่คงคา มีการประกวดกระทง ประกวดนางนพมาศ เผาเทียนเล่นไฟ จัดทำซุ้มประตูปา เป็นต้น

9.5 ประเพณีเลี้ยงผีฝ่าย ประมาณเดือนมิถุนายน เป็นการทำบุญเลี้ยงผีฝ่ายเพื่อขอบคุณแม่น้ำให้ทำผลผลิตทางการเกษตรได้ผล มีการจุดบั้งไฟ และการแข่งขันเรือพาย

9.6 ประเพณีเข้าโสภณกรรม ประมาณเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์เป็นพิธีอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยพระสงฆ์ได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนาในบริเวณสุสานประจำหมู่บ้าน

10. สถานที่สำคัญของชุมชน

10.1 แหล่งเตาอิทธิพลเมืองแกน

10.2 แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองแกน

10.3 วัดวาอารามต่างๆ

11. สภาพแวดล้อมของชุมชน

11.1 ทิศเหนือ ติดกับเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา, วัดบ้านปง, วัดบ้านเด่น วัดอิทธิพล, แหล่งเตาอิทธิพล

11.2 ทิศใต้ ติดกับศูนย์ 3 วัย (บ้านธรรมนิมิต)

11.3 ทิศตะวันออก ติดกับศูนย์การเรียนรู้โครงการสานสายใยรักชุมชนเมืองแกนพัฒนา

11.4 ทิศตะวันตก ติดกับทุ่งนา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนอนุบาลสานสายใยรัก

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนอนุบาลสานสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เลขที่ 9 หมู่ที่ 10 ตำบลอิทธิพล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 053-479087 โทรสาร 053 - 479120 สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่แตง ห่างจากอำเภอเมืองไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ระยะทางประมาณ 48 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แตงเป็นระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 107 ตามถนนชลประทานเชื่อมแม่ต๋ำสมบูรณ์ชลมีเขตการปกครองครอบคลุม 2 ตำบล คือ ตำบลช่อแล 6 หมู่บ้าน และตำบลอิทธิพล 10 หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 1 ถึง หมู่ที่ 11 (ยกเว้นหมู่ที่ 9) จำนวนพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 24 ตารางกิโลเมตร

ประวัติและภูมิหลังของโรงเรียน

สืบเนื่องมาจากโครงการสายใยรัก แห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เกิดจากพระปณิธานของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ ที่ทรงมีพระประสงค์ให้ครอบครัวในสังคมไทยมี ความรักความอบอุ่น โดยเริ่มต้นจากสายใยรักจากน้ำนมแม่ ดังคำขวัญพระราชทานจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้ “นมแม่ คือ หายดแรกของสายใยรักแห่งครอบครัว”

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงเสด็จเปิดรับสมาชิก “สายใยรักแห่งครอบครัว” เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2549 ในพื้นที่ ตำบลอิทธิพล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทรงเสด็จเยี่ยมศูนย์เด็กเล็กวัดหนองออน เพื่อรองรับบุตรสมาชิก “ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว” รวมถึงเด็กเล็กของ

ครอบครัวอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโครงการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุขได้สนองพระดำริดังกล่าว อนุมัติให้กรมอนามัยโดยศูนย์อนามัยที่จังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาจัดทำโครงการจัดสร้างศูนย์เด็กปฐมวัย ณ บริเวณที่ดินเนื้อที่ 5 ไร่ ของเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 2,900,000 บาท (สองล้านเก้าแสนบาทถ้วน) เพื่อก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย และใช้งบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน จำนวน 1,500,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาทถ้วน) นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้พระราชทานนามศูนย์เด็กปฐมวัยแห่งนี้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย “ที่ปึงการการณยมิตร”

ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย “ที่ปึงการการณยมิตร” ได้ดำเนินการเปิดทำการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2551 ตั้งแต่วันที่ 20 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ได้เล็งเห็นความสำคัญด้านการศึกษา ประกอบกับผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาศึกษาของท้องถิ่นให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน อาคารสถานที่ เพื่อที่สามารถรับบริการเด็กนักเรียนในเขตเทศบาลได้อย่างทั่วถึง จึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นค่าก่อสร้างอาคารโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จำนวน 5,266,800 บาท (ห้าล้านสองแสนหกหมื่นหกพันแปดร้อยบาทถ้วน) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว ประกอบด้วย ห้องเรียน จำนวน 8 ห้อง, ห้องธุรการ จำนวน 1 ห้อง และห้องน้ำภายในอาคาร จำนวน 4 ห้องใหญ่ เพื่อรองรับเด็กนักเรียนที่มาจากศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย “ที่ปึงการการณยมิตร” ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จเป็นองค์ประธานทรงวางศิลาฤกษ์ อาคารโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เมื่อวันที่ 20 เดือนเมษายน พ.ศ. 2551 เมื่อทางเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้ดำเนินการสร้างอาคารโรงเรียนเสร็จแล้ว จึงขอพระราชทานนามโรงเรียนสำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ ได้นำความกราบบังคมทูลทูลทราบฝ่าละอองพระบาท พระราชทานนามอาคารโรงเรียนว่า “โรงเรียนอนุบาลสานสายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา”

ในวันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ทางเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้จัดทำพิธีทำบุญโรงเรียนและเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่เป็นประธานพิธีเปิดป้ายโรงเรียนอนุบาลสานสายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา โรงเรียนอนุบาลสานสายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนาได้ดำเนินการเปิดทำการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยในปีการศึกษา 2552 ตั้งแต่วันที่ 18 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552 มีจำนวนนักเรียนเริ่มแรกจำนวน 117 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจำนวน 12 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน เป็นข้าราชการ จำนวน 3 คน, ครูจ้างตามภารกิจ จำนวน 3 คน จบการศึกษาวิชาเอก การศึกษาปฐมวัย, ครูพิเศษสอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ จำนวน 1 คน, ครูพิเศษสอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน, เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

จำนวน 1 คน นักการภารโรง จำนวน 1 คน และแม่บ้าน จำนวน 1 คน, บริหารงานโดย นางสาว ณัฐรยาณ์ สนิหนัด นักวิชาการศึกษารักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ปรัชญาของโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สานรักสู่สายใย

ใส่ใจการศึกษา

นำพาความก้าวหน้า

เปี่ยมคุณค่าพระมหากษัตริย์คุณ

ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

หยดน้ำใหญ่

หมายถึง

น้ำพระทัยของพระบรมวงศานุวงศ์ไทยสู่เด็กน้อย

หัวใจ

หมายถึง

สายใยรักแห่งครอบครัว

หยดน้ำเล็ก

หมายถึง

การน้อมนำพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

ต้นกล้า

หมายถึง

ตัวเด็กเปรียบเสมือนต้นกล้าที่คอยได้รับการดูแลเอา ใจใส่ ให้มีพัฒนาการเติบโตสมวัยได้รับการอบรม เลี้ยงดูบนพื้นฐานคุณธรรม และจริยธรรม

นก

หมายถึง

เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กล้าแสดงออกสมวัยมีความรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

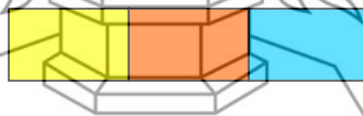
ดอกไม้ประจำโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

ชื่อสามัญ : พุดซ้อน (อังกฤษ : Cape jasmine)
 ชื่อพื้นเมืองอื่นๆ : เคตถวา พุดจีน และพุดใหญ่
 ประโยชน์ : นิยมนำไปร้อยพวงมาลัยบูชาพระ เมล็ดสีเหลืองทอง
 ใช้แต่งสีอาหารและทำสีย้อม ส่วนดอกใช้สกัดน้ำมันหอม
 ระเหย ใช้ทำน้ำหอม และแต่งกลิ่นเครื่องสำอาง
 ความหมาย : ความแข็งแรงสมบูรณ์ และความบริสุทธิ์

สีประจำโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

“เหลือง ส้ม ฟ้า”

สีเหลือง หมายถึง แสงแห่งคุณธรรมด้านจิตใจและความสว่างไสวแห่งปัญญา

สีส้ม หมายถึง แสงสว่างตอนพระอาทิตย์ขึ้นรุ่งอรุณเป็นสีแห่งการเริ่มต้นของชีวิต

สีฟ้า หมายถึง สีของท้องฟ้าอันกว้างใหญ่ แสดงถึงความปลอดโปร่ง
 สดใสของชีวิตซึ่งก้าวไปข้างหน้าอย่างราบรื่นและสูงส่ง
 ด้วยภูมิปัญญา

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

มารยาทเด่น เน้นพัฒนาการ เสริมสร้างความรู้ควบคู่คุณธรรมน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มุ่งเน้นให้เด็กมีมารยาทตามแบบไทย มีระเบียบวินัยในตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการตามวัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจด้านสังคมและด้านสติปัญญา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันน้อมนำพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามบริบทของสภาพท้องถิ่น

พันธกิจโรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

1. จัดระบบบริหารการจัดการให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
5. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
6. พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพตามศักยภาพของผู้เรียน
7. ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม อนุรักษ์ความเป็นไทย และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย
9. พัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
10. พัฒนาข่าวสาร การให้บริการ การรับบริการ และการมีส่วนร่วมกับชุมชน

เป้าหมายของโรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

1. นักเรียนโรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีมารยาทตามแบบไทย มีระเบียบวินัยในตนเอง มีกิจกรรมรยาทตามแบบไทย มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน ประหยัด อดออม รวมถึงมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงปลอดจากสิ่งเสพติด อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. โรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย และน้อมนำพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามบริบทของสภาพท้องถิ่น

3. โรงเรียนอนุบาลสาสนสาวยไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ

นโยบายของโรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

1. นโยบายด้านการบริหารจัดการศึกษา

- 1.1 จัดระบบบริหารการจัดการให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ
- 1.2 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เข้มแข็ง
- 1.3 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหาร การศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
- 1.4 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. นโยบายด้านการเสริมสร้างศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 2.1 พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 2.2 พัฒนาทักษะความสามารถทางการวิจัย ทางภาษาสากล และเทคโนโลยี สารสนเทศ
- 2.3 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครูให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กรและท้องถิ่น
- 2.5 เสริมสร้างแรงจูงใจและยกย่องเชิดชูเกียรติให้เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง

3. นโยบายด้านการพัฒนาหลักสูตรและและการเรียนรู้ของนักเรียน

- 3.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียน เป็นสำคัญ
- 3.2 พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษา
- 3.3 ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการ สื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- 3.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรัก การออกกำลังกาย
- 3.5 ปลุกฝังค่านิยมที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นคุณค่าของตนเอง มี ระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามหลักธรรมศาสนาที่ตนนับถือ ยึดปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
- 3.6 เสริมสร้างการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามใน สังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขมีความรักชาติ มีจิตสำนึก ใน ความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และ การปกครองตาม ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. นโยบายด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม

4.1 จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามธรรมชาติ

4.2 จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สะอาด สวยงาม และปลอดภัย

5. นโยบายด้านการพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

5.1 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนาและวัฒนธรรม

5.2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

5.3 ให้การสนับสนุน การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่องค์กรอื่นตามบทบาทและศักยภาพ

ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากร

ตาราง 2.1 ข้อมูลครูและบุคลากร

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษาสูงสุด			อายุเฉลี่ย (ปี)	ประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย (ปี)
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี		
ผู้บริหาร	-	1	-	-	1	32	3
ข้าราชการครู	1	3	-	3	1	29	4
พนักงานจ้างตามภารกิจ	-	5	2	3	-	26	4
นักการ / ภารโรง	1	-	1	-	-	53	1
การเงินและบัญชี	-	1	1	-	-	25	2
แม่บ้าน	-	1	1	-	-	49	1

จากตาราง 2.1 สรุปได้ว่า มีข้าราชการครูสอนตรงตามวิชาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีพนักงานจ้างตามภารกิจสอนตรงตามวิชาเอกจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีครูที่สอนตามความถนัดจำนวน 4 คน

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และอาคารสถานที่

โรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา มีจำนวนนักเรียน 114 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552) แสดงจำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน ในตาราง 2.2 และข้อมูลด้านอาคารสถานที่ในตาราง 2.3 ดังนี้

ตาราง 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาลปีที่ 1/1	9	11	20
อนุบาลปีที่ 1/2	8	11	19
อนุบาลปีที่ 1/3	7	11	18
อนุบาลปีที่ 2/1	11	8	19
อนุบาลปีที่ 2/2	10	9	19
อนุบาลปีที่ 3	9	10	19
รวมทั้งหมด	54	60	114
คิดเป็นร้อยละ	47	53	100

ตาราง 2.3 ข้อมูลด้านอาคารสถานที่

ประเภทอาคาร	จำนวนห้อง	การใช้ประโยชน์	ก่อสร้างเมื่อ
อาคารเรียนอนุบาล (สน.ศท. อนุบาล 8)	9	-ห้องเรียนระดับอนุบาล จำนวน 8 ห้อง -ห้องธุรการ จำนวน 1 ห้อง	พ.ศ.2551

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเมือง
แกนพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2554 : 10 - 11) ได้รายงานผลการศึกษาในบทความนำรู้ จุลสาร
พงศครามวิจัยสาร ฉบับที่ 7 ประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2555 ดังนี้

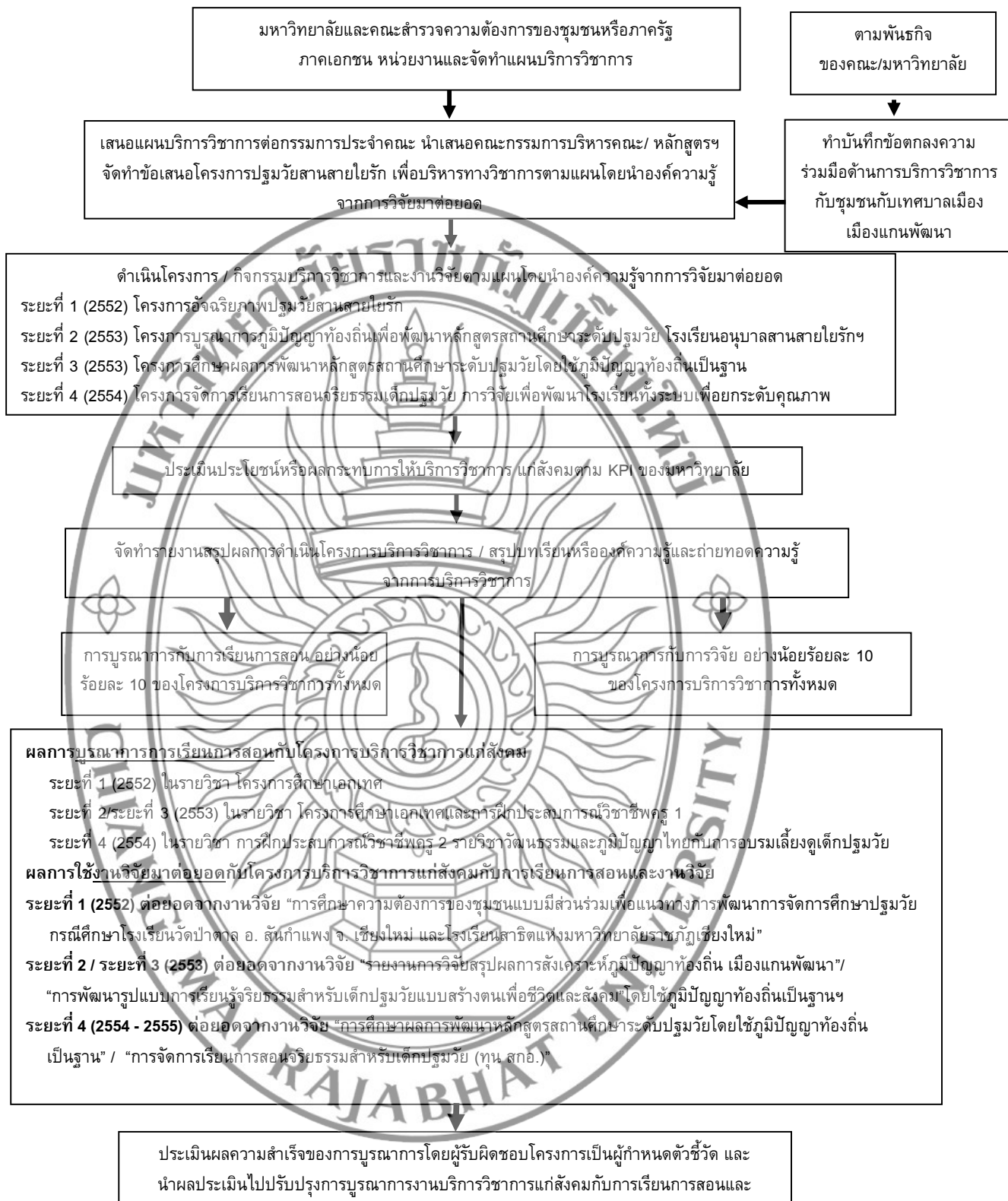
การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการ
วิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยที่จัด
การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภารกิจหลักของคณาจารย์คือการจัดการเรียนการสอนให้แก่
นักศึกษามหาวิทยาลัย ตลอดจนการบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของ
ท้องถิ่นเป็นฐาน และสอดคล้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องมีการพัฒนาทั้งผู้เรียน
ผู้สอน และชุมชนสอดคล้องกับแบบบูรณาการ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวิจัยและพัฒนา ให้การสนับสนุนวิทยากรและงบประมาณบางส่วนและงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อบริการวิชาการและการวิจัยให้แก่นักศึกษา และชุมชนดังกล่าว โดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน จึงเกิดแผนกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น ดังนั้น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงสนับสนุนให้ผู้เขียนพัฒนาโครงการบูรณาการ การเรียนการสอน งานวิจัย และงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในท้องถิ่นขึ้น โดยดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 4 ปี

จากผลการวิจัยในปีการศึกษา 2552 - 2554 ผู้เขียนพบว่า การใช้รูปแบบบูรณาการงานการเรียนการสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา ให้สามารถเรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม (Learning for Life and Society) เกิดการค้นพบความรู้ด้วยจิตใจที่มีความสุข (Discovery Learning with joyful and mind) ในส่วนของชุมชนท้องถิ่นพบว่า ระยะที่ 1-2 ชุมชน องค์กรในท้องถิ่นได้ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ระยะที่ 3 - 4 เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้ชุดแผนการจัดการประสบการณ์สำหรับนักเรียนระดับอนุบาลที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 40 แผน ทำให้เกิดการ พัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สรุประบบและกลไกการบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคม โครงการปฐมวัยสถานสายใยรัก คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ดังแผนภูมิ

ภาพที่ 2.6.1 - 2.6.4 ชุดภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการบูรณาการงานสอนกับงานบริการทางสังคมและการวิจัย โดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน

แผนภูมิ 2.4 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการ
วิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน

ชไมมน ศรีสุรักษ์และคณะ (2554: 1-86) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรัก พบว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการวางแผนการจัดประสบการณ์ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ตามโครงการวิจัยอัจฉริยะภาพปฐมวัยสาสนายไยรัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2553 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา

สรุปผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า สามารถนำมาบูรณาการจัดการเรียนรู้สำหรับปฐมวัยเพื่อนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้และวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีแก่นองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็น 5 ด้านดังนี้

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านนิทานพื้นบ้าน พบว่ามีจำนวน 15 เรื่อง ดังนี้ ราชสิงห์กับหนู (สอนให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) กำเนิดคำเปอะ (ตั้งใจเรียน) เฝาคันตฤณี (ความขยัน) สุ่มธรรมชาติ (ระเบียบวินัยในตนเอง) คำห้อย (การตอบแทนบุญคุณ) นิทานปรัมปรา (พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน) จะตำมะกอกแห้ง (คุณธรรมจริยาธรรม) เจ้าสุวรรณ (ความขยัน) ลุงบะต๋า (การมีสติ) ความรักระหว่างแม่กับลูก (ความรัก) นรจาปาศักดิ์ (ประวัติศาสตร์) ชาวฟ้า (ดาราศาสตร์) กำพร้าบัวตอง (กตัญญูรู้คุณ) สุจีตังลา (ประวัติศาสตร์) เจ้าหงส์เหิน (นิทานสอนใจ)

2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านของเล่นพื้นบ้าน พบว่ามี 6 ชนิด ดังนี้ งูกินเขียด, ปลาตะเพียน, กะโหล่งกะลา, สานนก, ซ้ำหลด, ที่จิ้งจอก

ภาพที่ 2.7 งานสานของเล่นของใช้ในวิถีชีวิตชาวบ้านเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
(ที่มา : ไชเลนทร เทิดธรรมศาล ภาพประกวดสะพานกลองท้องถิ่นเมืองแกน season 2. 2554)

ภาพ 2.8 ูกินเขียด (ของเล่น)

ภาพที่ 2.9 ปลาดะเพียนสาน (เครื่องแขวน)

ภาพที่ 2.10 กะโล้งกะลา (ของเล่น)

ภาพที่ 2.11 นกसान (เครื่องแขวน)

ภาพที่ 2.12 ช้าหวด (ของใช้)

ภาพที่ 2.13 ที่วีข้าว (ของใช้)

สรุปได้ว่าของเล่นพื้นบ้าน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความสุข ส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมได้ ในด้านความรับผิดชอบหน้าที่และการเห็นแก่ส่วนรวม

3. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการละเล่นพื้นบ้าน พบว่ามี 3 ประเภท ดังนี้ เเตย อี
โจ้ง และมอญซ่อนผ้า

4. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้าน พบว่ามี 2 เพลง ได้แก่ เพลงลิกก้อก้อ
และเพลงอือละอ่อน

ภาพที่ 2.14 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านตามวิธีการ
อบรมเลี้ยงดูลูกหลานของประชาชนในเมืองแกนพัฒนา
(ที่มา : ดวงจันทร์ ทรายแก้ว. 2554)

5. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านสถานที่สำคัญในชุมชน สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม
ประเพณีที่เกิดจากศาสนาพุทธ พบว่ามี 3 ประเภท ดังนี้

5.1 วัดในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เช่น วัดบ้านเด่นสะหรีศรีเมืองแกน เป็น
แหล่งเรียนรู้ที่สะท้อนสถาปัตยกรรมอันสวยงามน่าสนใจ และสามารถนำนิทานเรื่องเล่าสอนใจให้
เป็นคนดี มาเล่าประกอบงานสถาปัตยกรรมในวัดได้เป็นอย่างดี ดังเช่น พญานาค สิงห์ พระพุทธรูป
เจดีย์ 12 ราศี

ภาพที่ 2.15 สถาปัตยกรรมวัดบ้านเด่นสะหรีศรีเมืองแกน
(ที่มา : ภาพประกวดสะพานก้องท้องเมืองแกน season 2: 2554)

5.2 วัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากศาสนาพุทธ ได้แก่ การไหว้พระแบบล้านนา การฟังธรรมจากพระสงฆ์ ตุง น้ำสัปปายะ งานบวชนาค บวชพระ และงานสลากภัต งานถวายต้นเงิน

5.3 แหล่งเตาเผาอินทขิล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ของชุมชนดั้งเดิมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชนท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.16 แหล่งเตาเผาอินทขิล ในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
(ที่มา : ดวงจันทร์ ทรายแก้ว. 2553)

6. องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านทักษะกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พบว่ามี 3 หลักการ พบว่า ทักษะกระบวนการในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวมีลักษณะการจากการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยพบว่าการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่แต่ละครอบครัวมีวิธีการเลี้ยงดูลูกที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ผ่านกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันเช่น การทำงานการต่างๆร่วมกับผู้ปกครอง เกมการเล่น พื้นบ้านที่ผู้ปกครองสามารถเล่นกับลูกหลานที่บ้าน ด้านนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย และด้าน ของเล่นของใช้พื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยได้ว่าชาวเมืองแก่นไช้ทักษะกระบวนการในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่สามารถบูรณาการเข้ากับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่ามี 3 หลักการ ได้แก่

1. กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมด้านการคิด
 2. กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมด้านการร่วมมือในการเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ
 3. กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมด้านการแก้ปัญหาในการทำงานต่างๆแบบ
- ตะล่อมกล่อมเกล่า

ภาพที่ 2.17 วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานของประชาชนในเทศบาลเมืองเมืองแก่นพัฒนา
(ที่มา : พิชิต ต้อยทอง ภาพประจักษ์สหายกล้องท่องเที่ยวเมืองแก่น season 2 : 2554)

สรุปได้ว่า บริบทชุมชนในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เป็นชุมชนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านจึงทำอาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบหมุนเวียน และ อีกส่วนหนึ่งมีอาชีพเป็นลูกจ้างต่างๆ ของหน่วยงานในองค์กรส่วนท้องถิ่น และจากสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า 1) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านนิทานพื้นบ้าน มี 15 เรื่อง 2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านของเล่นพื้นบ้าน มี 6 ชนิด 3) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการละเล่นพื้นบ้าน มี 3 ประเภท 4) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้าน มี 2 บทเพลง 5) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านสถานที่สำคัญในชุมชน พบว่ามี 3 ประเภทที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ วัดในชุมชน เช่น วัดเด่นสะหรีศรีเมืองแกน วัดนันทารามประเพณี และแหล่งเตาเผาอินทขิล 6) องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านทักษะกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านกิจกรรมและการงานต่างๆ ในชีวิตประจำวัน พบว่ามี 3 หลักการ ได้แก่ กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมการคิด การร่วมมือ และการแก้ปัญหาในการงานต่างๆแบบตะล่อมกล่อมเกล่า

จากนั้นนำผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญา มาบูรณาการเป็นสาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรมหลัก เพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ได้ 8 หน่วย ดังนี้

- หน่วยที่ 1 พระยาสามฝั่งแกน
- หน่วยที่ 2 เมืองแกนของเรา
- หน่วยที่ 3 เรื่องเล่าจากเมืองแกน 1
- หน่วยที่ 4 เรื่องเล่าจากเมืองแกน 2
- หน่วยที่ 5 เรื่องเล่าจากเมืองแกน 3
- หน่วยที่ 6 ประเพณีและการไหว้พระแบบล้านนา
- หน่วยที่ 7 วัดบ้านเด่นสรีศรีเมืองแกนของเรา
- หน่วยที่ 8 เตาเผาอินทขิล

รายละเอียดแสดงในผังกระจายความคิดการสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองแกน บูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ เพื่อแนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลสานสายใยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา ในแผนภูมิ 2.4

แผนภูมิที่ 2.5 กระจายความคิด 8 หน่วยการเรียนรู้กับกิจกรรมประจำวัน

6 กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลสาธิตสายใยรัก

จากแผนภูมิ 2.5 อธิบายได้ว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาเพื่อบูรณาการเป็น
หน่วยการเรียนรู้กับกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลสา
สายไยรัก เพื่อแนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลสา
สายไยรัก เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้เป็น 3 ประเภทดังนี้

ประเภทที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เดิมของสถานศึกษา ใช้เหมาะสมกับการเปิดภาค
เรียนใหม่ในต้นภาคเรียน เนื่องจากเป็นหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฐมนิเทศผู้เรียน อาทิเช่น

สัปดาห์ที่ 1 แกรับประทับใจ

สัปดาห์ที่ 2 ชื่อนั้นสำคัญไฉน

สัปดาห์ที่ 3 หนูน้อยน่ารัก

ประเภทที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 หน่วยการเรียนรู้
ได้แก่

สัปดาห์ที่ ...พระยาสามฝั่งแกน

วันที่ 1 เรื่อง รู้เรื่องประวัติเมืองแกน

วันที่ 2 เรื่อง พญาสามฝั่งแกน

วันที่ 3 เรื่อง แสดงบทบาทสมมติพญาสามฝั่งแกน

วันที่ 4 เรื่อง รำพญาสามฝั่งแกน

วันที่ 5 เรื่อง ทศนศึกษาเมืองแกน

สัปดาห์ที่ ...เมืองแกนของเรา

วันที่ 1 เรื่อง โรงเรียนของเรา

วันที่ 2 เรื่อง ของดีบ้านเรา

วันที่ 3 เรื่อง ย้อนยุคของเก่า

วันที่ 4 เรื่อง เราเล่นกันสนุก

วันที่ 5 เรื่อง เด็กดีในเมืองแกน

สัปดาห์ที่ ...เรื่องเล่าจากเมืองแกน

วันที่ 1 เรื่อง ราชสีห์กับหนู

วันที่ 2 เรื่อง กำเนิดคำเปอะ

วันที่ 3 เรื่อง เฒ่าหนวดถา

วันที่ 4 เรื่อง สู่ธรรม

วันที่ 5 เรื่อง คำสอน

สัปดาห์ที่ ... เรื่องเล่าจากเมืองแกน

วันที่ 1 เรื่อง นิทานปรัมปรา

วันที่ 2 เรื่อง ชาวฟ้า

วันที่ 3 เรื่อง จ๊ะต่ามะกอกแห้ง

วันที่ 4 เรื่อง เจ้าสุวัฒน์

วันที่ 5 เรื่อง ลุงบะต๋า

สัปดาห์ที่ ... เรื่องเล่าจากเมืองแก่น

วันที่ 1 เรื่อง ความรักระหว่างแม่กับลูก

วันที่ 2 เรื่อง นครจำปาตักดี

วันที่ 3 เรื่อง กำฟ้าบัวทอง

วันที่ 4 เรื่อง สุจีตั้งสา

วันที่ 5 เรื่อง เจ้าหงส์เหิน

สัปดาห์ที่... ประเพณีและการไหว้พระแบบล้านนา

วันที่ 1 เรื่อง ไหว้พระแบบล้านนา

วันที่ 2 เรื่อง ทำกรวยดอกไม้ไหว้พระ

วันที่ 3 เรื่อง พาไปวัดบ้านเด่นสหรีศรีเมืองแก่น

วันที่ 4 เรื่อง พระพุทธรูป

วันที่ 5 เรื่อง ตำนานรูปปั้น สิงห์

สัปดาห์ที่ ... วัดบ้านเด่นสหรีศรีเมืองแก่นของเรา

วันที่ 1 เรื่อง ตำนานพญานาค

วันที่ 2 เรื่อง บวชนาคที่บ้านเรา

วันที่ 3 เรื่อง เจดีย์ 12 ราศีของวัดบ้านเด่น

วันที่ 4 เรื่อง ต้นส้มป่อยและตุงศักดิ์สิทธิ์

วันที่ 5 เรื่อง ตำนานสลากัณฑ์

สัปดาห์ที่ ... เตาเผาอินทิล

วันที่ 1 เรื่อง เตาเผาอินทิล คืออะไร

วันที่ 3 เรื่อง แหล่งเตาเผาอินทิล อยู่ที่ไหน

วันที่ 3 เรื่อง งานปั้นดินเผาจากเตาเผาอินทิล

วันที่ 4 เรื่อง ทัศนศึกษาแหล่งเตาเผาอินทิล

วันที่ 5 เรื่อง งานปั้นรูปเตาเผาอินทิล

ประเภทที่ 3 หน่วยการเรียนรู้วันสำคัญตามปฏิทินและบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ของ สถานศึกษา/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสนใจของเด็กปฐมวัย ดังนี้

สัปดาห์ที่..ครอบครัวสุขสันต์ : บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัว

วันที่ 2 เรื่อง หน้าที่ของบุคคลภายในครอบครัว

วันที่ 3 เรื่อง การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว

วันที่ 4 เรื่อง การมีส่วนร่วมภายในครอบครัว

วันที่ 5 เรื่อง สิ่งที่สำคัญสำหรับครอบครัว

สัปดาห์ที่ ...วันอาสาฬหบูชา / วันเข้าพรรษา: บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้

ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ความสำคัญ.....

วันที่ 2 เรื่อง ความหมายของวันอาสาฬหบูชา

วันที่ 3 เรื่อง ความหมายของวันเข้าพรรษา

วันที่ 4 เรื่อง กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ

วันที่ 5 เรื่อง การถวายเทียนพรรษา

สัปดาห์ที่ ...โรงเรียนของเรา : บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ชื่อโรงเรียน ตราสัญลักษณ์

วันที่ 2 เรื่อง สถานที่ตั้งของโรงเรียน

วันที่ 3 เรื่อง ห้องต่างๆภายในโรงเรียน

วันที่ 4 เรื่อง สถานที่ต่างๆภายในโรงเรียน

วันที่ 5 เรื่อง การดูแลรักษา

สัปดาห์ที่...วันแม่แห่งชาติ : บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ความสำคัญของวันแม่

วันที่ 2 เรื่อง พระราชกรณียกิจสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ

วันที่ 3 เรื่อง สัญลักษณ์ของวันแม่แห่งชาติ

วันที่ 4 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของแม่

วันที่ 5 เรื่อง การปฏิบัติตนที่ดีต่อพ่อแม่

สัปดาห์ที่...ผัก ผลไม้แสนอร่อย : บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของ

สถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ชนิดของผัก ผลไม้

วันที่ 2 เรื่อง รูปร่างลักษณะ

วันที่ 3 เรื่อง รสชาติของผัก ผลไม้

วันที่ 4 เรื่อง วิธีการทำผักผลไม้ให้สะอาด

วันที่ 5 เรื่อง ประโยชน์และโทษ

สัปดาห์ที่...เมืองแสนอายุ : บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง สถานที่ใกล้เคียงโรงเรียน

วันที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของสถานที่ / ความหมาย

วันที่ 3 เรื่อง การช่วยกันดูแลรักษา

วันที่ 4 เรื่อง การปฏิบัติต่อชุมชน

วันที่ 5 เรื่อง การมีส่วนร่วมในชุมชน

สัปดาห์ที่...เชียงใหม่ล้านนา: บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ชื่อ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศจังหวัดของเรา

วันที่ 2 เรื่อง คำขวัญของจังหวัด

วันที่ 3 เรื่อง อาชีพและอาหารพื้นเมืองของจังหวัด

วันที่ 4 เรื่อง ศาสนาและประเพณีท้องถิ่น

วันที่ 5 เรื่อง สถานที่สำคัญของจังหวัด

สัปดาห์ที่...อาชีพในฝัน: บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง ชื่ออาชีพต่างๆ เช่น ครู ตำรวจ ทหาร แพทย์ พยาบาล ฯลฯ

วันที่ 2 เรื่อง หน้าที่และการแต่งกายของแต่ละอาชีพ

วันที่ 3 เรื่อง สถานที่ของการปฏิบัติงาน

วันที่ 4 เรื่อง อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ

วันที่ 5 เรื่อง ความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพ

สัปดาห์ที่...สัตว์โลกน่ารัก: บูรณาการจากหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วันที่ 1 เรื่อง สัตว์บก

วันที่ 2 เรื่อง สัตว์น้ำ

วันที่ 3 เรื่อง สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

วันที่ 4 เรื่อง สัตว์เลี้ยง

วันที่ 5 เรื่อง สัตว์ป่า

สัปดาห์ที่...หนูอยากรู้: บูรณาการจากความสนใจของเด็กและหน่วยการเรียนรู้

ของสถานศึกษา

- เรื่องที่เด็กสนใจ / อยากรู้ / อยากลอง

- รูป / ทบทวน

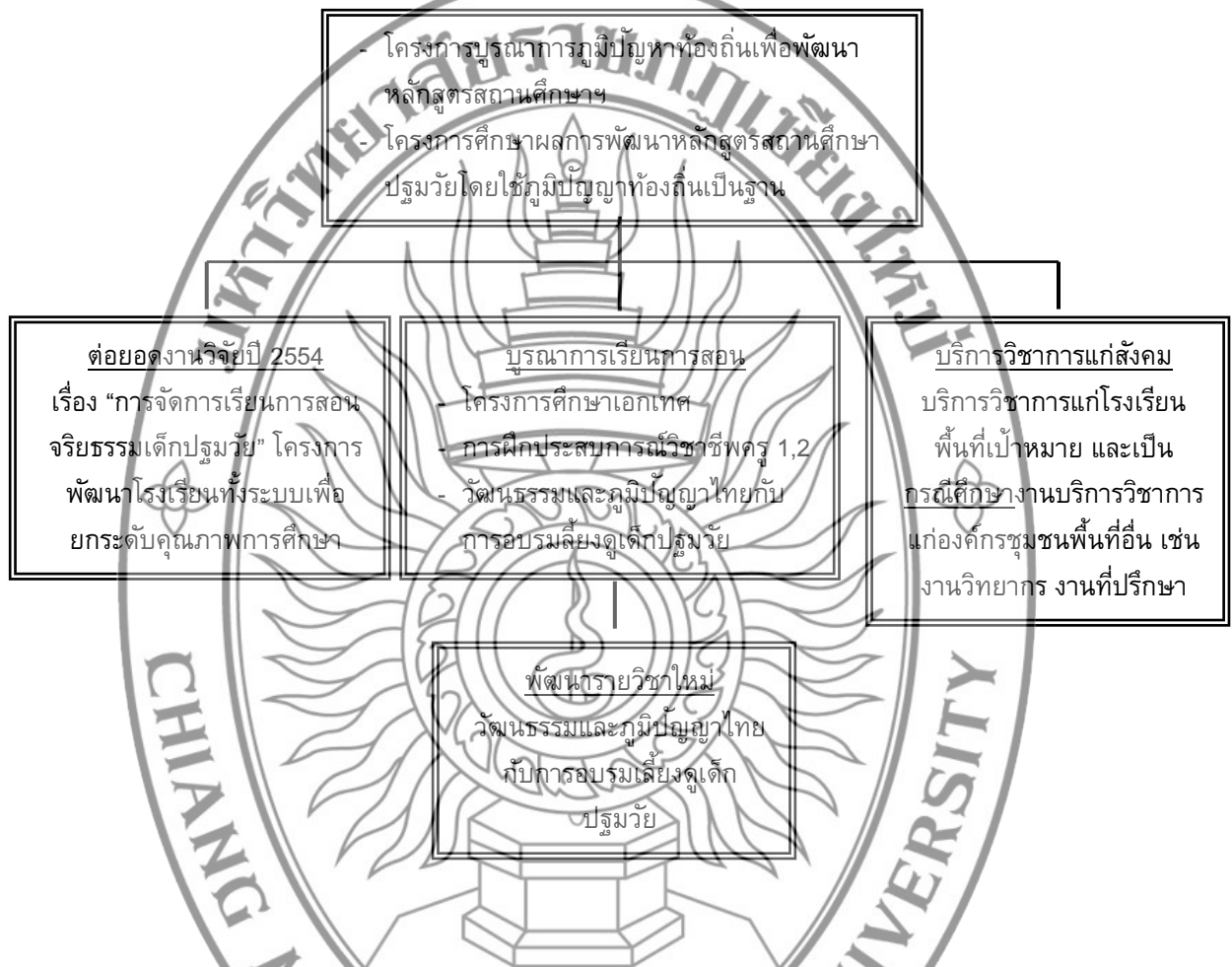
- การประเมินผล

ภาพที่ 2.18 วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานกับการงานต่างๆ
ของประชาชนในเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา
(ที่มา : ชนตรี แก้วดวงดี ภาพประกวดสะพานกลองท่องเมืองแกน season 2 : 2554)

สรุปได้ว่า ผลการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ สามารถสังเคราะห์นำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้อาหรับเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการได้องค์ความรู้ที่ดีเป็นฐาน (Knowledge based) จะทำให้การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นไปได้อย่างสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบสร้างตน เพื่อชีวิตและสังคมของเด็กปฐมวัย (Self Active for Life and Society) นอกจากนี้ยังได้ผลการบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคม และการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน ดังแผนภูมิ 2.5

ผลการศึกษาจากงานวิจัยในครั้งนี้ สามารถบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน ดังนี้

แผนภูมิ 2.6 ผลการบูรณาการงานสอนกับงานบริการวิชาการทางสังคมและการวิจัยโดยใช้ความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐาน